

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут

Інтерактивний освітній простір ЗВО

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ВЕБІНАРУ

27 квітня 2020 року

Вінниця 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ВТЕІ КНТЕУ
заборонено**

УДК 378:316.77:004

Інтерактивний освітній простір ЗВО [Електронний ресурс] : матеріали всеукраїнського науково-практичного вебінару (м. Вінниця, 27 квітня 2020 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2020. – 85 с.

Розглядаються питання розвитку та впровадження інтерактивних форм, методів та засобів навчання у закладах вищої освіти. Висвітлюються аспекти створення та оцінювання ефективності інформаційного електронного середовища навчального закладу. Обґрунтовується впровадження інновацій в навчальний процес вищої школи. Піднімаються питання академічної доброчесності як обов'язкової передумови якісної освіти.

Розраховано на викладачів, аспірантів та здобувачів вищої освіти економічних, педагогічних та технічних закладів вищої освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Редакційна колегія: Сікорська Л.О., к.пед.н., доцент; Ліщинська Л.Б. (відп. ред.), д.т.н., професор; Соколовська В.В., к.е.н., доцент; Корж Н.В., д.е.н., професор; Кузьміна О.М., к.т.н., доцент.

© Вінницький торговельно-
економічний інститут КНТЕУ, 2020
© Автори тез доповідей

ЗМІСТ

Секція №1

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бондарчук Л.В. к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Особливості інноваційних освітніх технологій 7

Горшков М.А., старший викладач

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Історія та перспективи використання лабораторно-бригадного методу навчання 10

Гулівата І.О., к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Онлайн сервіси для організації дистанційного навчання у закладах освіти України 13

Добровольська Н.В., к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Технологія перевернутого навчання у вищій школі..... 16

Зміївська І.В., старший викладач

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Інфографіка як сучасний інструмент візуалізації інформації 19

Лозовський О.М., к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Застосування сучасних комунікаційних складових в підготовці менеджерів 21

Махначова Н.М., к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Застосування методології дизайн-мислення в публічному управлінні 24

Ніколіна І.І., к.н.держ.упр., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Динаміка глобальних індексів цифрової трансформації України як тренд конкурентності компетентностей 27

Ушкаленко І.М., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Використання мобільних гаджетів у дистанційному навчанні 30

Секція №2
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Березенська С. М., старший викладач <i>Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i> Інтерактивні технології навчання об'єктно-орієнтованого програмування	32
Гусак Л.П., к.пед.н., доцент <i>Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i> Вплив інноваційних технологій на навчальний процес закладів вищої освіти	34
Ковтун Е.О., к.е.н., доцент <i>Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i> Інновації в навчальному процесі вищої освіти	37
Ліщинська Л.Б., д.т.н., професор <i>Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i> Основні тенденції Е-освіти в Україні.....	40
Мерінова С.В., к.е.н., доцент <i>Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i> Coursera: зручний і ефективний спосіб вчитися онлайн	42
Рум'янцева К.Є., к.пед.н., доцент <i>Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ</i> Використання віртуальної дошки IDROO в умовах дистанційного навчання	45
Семенюк І.Ю., к.е.н. <i>Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i> Онлайн-освіта як важлива складова професійного розвитку студентів.....	47
Соколовська В.В. к.е.н., доцент <i>Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i> Інноваційні методи навчання у викладанні економічних дисциплін	49

Секція №3
СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бабіна В.О., к.політ.н., доцент <i>Одеський політехнічний університет</i> Особистісна ефективність професійного успіху майбутніх фахівців	52
--	----

Клочко О.В., д.пед.н., доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Федорець В.М., к.мед.н.

Комунальний вищий навчальний заклад «Вінницька академія неперервної освіти»

Інтегративне використання цифрових технологій та маєтично-діалогічних антропопрактик для розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів фізичної культури 55

Радзіховська Л.М., к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Радзіховський Д.Ю., здобувач вищої освіти

Вінницький національний технічний університет

Роль автоматизованої системи контролю знань в подоланні корупції у ЗВО 58

Половенко Л.П., к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Особливості організації дистанційного навчання: мережевий етикет та правила безпеки 61

Секція №4

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Бабчинська О.І., к.геогр.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Академічна доброчесність: виклики сучасності 65

Боковець В.В., д.е.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Академічна доброчесність у вищих навчальних закладах: виклик сучасному світу 67

Іванченко Г.В., к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Академічний плагіат у наукових роботах студентів: способи виявлення та запобігання 70

Копняк К.В., старший викладач

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Технології виявлення академічного плагіату 73

Корж Н.В., д.е.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Проблеми реалізації принципу академічної доброчесності у ВНЗ 76

Кузьміна О.М., к.т.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Фундамент якісної освіти – академічна доброчесність..... 80

Яремко С.А., к.т.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Сучасні інструменти забезпечення академічної доброчесності на базі
інформаційних технологій і систем..... 82

Секція №1
ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ У
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бондарчук Л.В., к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі повинен відповідати світовим стандартам вищої школи, забезпечувати активне мотивоване здобуття здобувачам вищої освіти професійних знань та набуття якісної освіти.

Виходячи з цього, навчання здобувачів вищої освіти в сучасних умовах потребує вдосконалення та оновлення форм і методів, а також засобів навчання. Широке впровадження інформаційних технологій для підготовки майбутніх спеціалістів зумовлене зростанням кількості навчальної інформації, необхідністю її швидкого засвоєння, узагальнення та аналізу, систематизації всього комплексу теоретичних знань.

Оновлений зміст освіти, адекватні методи та сучасні технології навчання зумовлюють формування компетентностей студентів. В свою чергу, інтеграцією медіа-освіти в систему роботи викладача є використання сучасних методик та нових освітніх технологій.

Інноваційне навчання як сучасна стратегія зорієнтоване на глибокі зміни в освіті. Більшість дослідників розуміють під інноваційним навчанням процес і результат такої навчальної діяльності, що стимулює інноваційні зміни в культурі та соціальному середовищі.

Інноваційне навчання протиставляється підтримуючому, традиційному навчання. Його розглядають як реакцію системи освіти на перехід суспільства на більш високий ступінь свого розвитку, на зміну цілей освіти.

Інноваційне навчання – зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна діяльність, яка ґрунтується на оригінальних методиках розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [3, с. 339]. Його покликання готувати не лише «людину, що пізнає», але і «людини, що діє». Причому усі елементи традиційного навчання мають місце в інноваційному, питання полягає лише у визначенні співвідношення репродуктивного і продуктивного, діяльного і творчого.

Проблема інноваційного розвитку освіти і освітніх інновацій є актуальною, тому що вона викликає широкий суспільний і науковий резонанс. Інноваційна освітня діяльність передбачає розвиток творчого потенціалу педагогів і стосується не лише створення та поширення новизни, а і зміни у способі діяльності, стилі мислення учасників навчально-виховного процесу. Основною характеристикою інноваційної педагогічної діяльності вищого навчального закладу є підвищення результативності освітнього процесу.

Інноваційні технології включають процес інформатизації, який спрямований на створення методичних систем навчання, орієнтованих на розвиток педагогічної майстерності майбутнього викладача, формування вмінь самостійно здобувати знання, здійснювати інформаційно-навчальну та експериментально-дослідницьку діяльність, а також самостійну обробку навчальної інформації

Інноваційні технології, що використовуються у системі вищої освіти розглядаються як моделювання викладачем змісту, форм і методів навчального процесу відповідно до поставленої мети з використанням новизни. У практиці навчально-виховної діяльності сучасного ВНЗ використовуються такі технології навчання як: диференційоване, проблемне, контекстне навчання, ігрові технології навчання, інформаційні технології, кредитно-модульна технологія, особистісно-орієнтоване навчання тощо.

Сучасним дидактичним пошукам технологій контекстного навчання властиві орієнтація на тісний зв'язок навчання з безпосередніми життєвими потребами, інтересами і досвідом магістрантів. Кожен магістрант є носієм індивідуального особистісного досвіду, який потрібно враховувати і на який необхідно спиратися у процесі професійної підготовки.

Такий підхід до організації процесу професійної підготовки допомагає створити атмосферу професійного компетентного формування, яка перетворює магістранта не лише в суб'єкта пізнання, але й у суб'єкта власного професійно-особистісного розвитку.

Інтерактивне навчання передбачає взаємодію учасників навчального процесу в режимі діалогу або бесіди з викладачем чи з комп'ютером. Застосування нових технологій дає змогу сформувати соціальні компетентності, а це і комунікативні навички, і презентаційні уміння. Що в свою чергу надає можливість в майбутньому ефективно взаємодіяти і приймати колективні рішення, експертні уміння і навички, уміння самостійно вирішувати ситуаційні задачі.

Сучасні студенти живуть у світі електронної культури. Для того, щоб спілкуватися з ними однією мовою, викладачі опановують нові технології навчання, творчо працюють, здобуваючи нові компетенції. Вдосконалюють методичну роботу, розробляють нові методи навчання, застосовують їх, є ініціаторами і реалізаторами ідей модернізації змісту освіти. Їх робота спрямована на створення умов для ефективної роботи зі студентами та отримання позитивного результату навчання.

Сучасний викладач – це той, хто активно працює над саморозвитком, самовдосконаленням, збагаченням наукових, технологічних і методичних знань в умовах інформатизації суспільства. За допомогою інформаційних технологій процес підготовки і передачі інформації студентам відбувається за допомогою комп'ютера з відповідним технічним та програмним забезпеченням. При цьому необхідно пам'ятати про те, що комп'ютер не може повністю замінити викладача, а лише доповнює його.

Складовими елементами системи забезпечення якості навчання при вивченні медико-біологічних дисциплін є діяльність викладачів, яка передбачає

якісне інформаційне забезпечення здобувачів вищої освіти навчальними матеріалами, тестовими завданнями різних рівнів складності для самоконтролю знань, ефективне управління освітнім процесом, публічність інформації щодо освітніх програм та оцінювання здобувачів вищої освіти. [5]

Використання мультимедійних технологій викладачами на лекціях і практичних заняттях надає можливість студентам зацікавитись новою інформацією, відразу включитися в роботу і легко опанувати наданий матеріал. Мультимедійна презентація один із ефективних методів організації навчання. Вона супроводжується коментарями викладача, передбачає можливість ставити запитання і робити пояснення.

У відкритій інноваційній моделі інновація залежить від конкретної взаємодії технічних, соціологічних, дизайнерських та інших креативних елементів у цілісній системі. В інформаційному суспільстві економічні результати залежать від ефективного управління системою в цілому. Принципово важливо підготувати відповідних фахівців, починаючи з бакалаврського рівня. У цьому контексті очевидна і виникає необхідність у формулюванні нових кваліфікаційних вимог, таких, як знання в галузі управління, комунікації, права інтелектуальної власності, інформаційних технологій. Виникає необхідність розвитку компетенцій у сучасного молодого фахівця як в області лідерства, так і власне функціональних компетенцій, серед яких були названі: управління знаннями; креативність та інноваційність; здатність до вирішення виникаючих проблем; «архітектурний» стиль мислення; персональна ефективність; здатність впливати на обраний напрям бізнесу.

Отже, є очевидною проблема невідповідності між вимогами, що висуваються до фахівця, і освітньою технологією конкретного навчального закладу, що діє в даний момент часу, з урахуванням змін зовнішнього соціального середовища. Усунення цієї невідповідності можливе лише у разі відповідного коригування інформаційного поля та інформаційно-педагогічних потоків цього поля, спрямованих на підвищення продуктивності освітньої технології. Під освітньою технологією розуміється сукупність засобів, форм і методів навчання, спрямованих на формування необхідних знань, умінь, навичок, представлених за відповідною спеціальністю (напрямом підготовки).

Досвід інноваційної діяльності українських ВНЗ підтверджує їх здатність адаптуватися до вимог ринку і випускати інноваційну продукцію, що має попит, використовуючи результати цього виробництва для вдосконалення своєї освітньої і наукової роботи. Нині в регіонах України йде процес формування навчально-науково-інноваційних комплексів типу «силіконової долини», що покликані забезпечити інтеграцію ВНЗ з реальним сектором економіки для вирішення соціально-економічних проблем регіонів і реалізації державних, цільових і галузевих інноваційних програм, пов'язаних, передусім з технологічним розвитком галузей економіки.

Список використаних джерел:

1. Гуревич Р. С., Скупий О. М. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці майбутніх учителів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні*

методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. Вип. 21. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2009. С. 33-36.

2. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні : навчально-методичний посібник; за заг. ред. О. М. Коберника, Г. В. Теращука. Тернопіль-Умань, 2007. 208 с.

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

Горшков М.А., старший викладач

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЛАБОРАТОРНО-БРИГАДНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвитку освіти необхідно допомогти студенту стати активним співучасником педагогічного процесу, забезпечити суб'єкт-суб'єктний характер педагогічних стосунків, створити комунікативне забезпечення навчання шляхом встановлення контакту зі студентами, ведення з ними діалогу. Велику роль у цьому повинно зіграти впровадження інтерактивних технологій та Інтернету.

Проблема розвитку пізнавальної активності студентів, використання інтерактивних методів навчання була визначальною у дослідженнях Е.Г. Волкової, Е.В. Гоосен, А.А. Горцевського, О.А. Голубкової, Н.В. Кавкаєвої, М.І. Любіциної, С.Г. Медянцевої, І.Л. Наумченко, А.Ф. Тітова та інших сучасних науковців.

Широке використання такого інтерактивного методу як лабораторно-бригадний метод навчання сприяє розвитку творчого професійного мислення, оволодінню вміннями і навичками постановки інтелектуальних задач і проблем, висловлюванню особистої думки, умінню працювати в команді. До цього часу проблема лабораторно-бригадного методу досліджена недостатньо: не виявлена досконало його сутність, не вивчені його потенційні можливості, не розроблена методика його реалізації у вузівському процесі навчання.

У другій половині 20-х рр. ХХ ст. дещо змінений дальтон-план був використаний в організації бригадно-лабораторної форми навчання, яка поєднувала колективну роботу бригади (частини класу) з індивідуальною роботою учнів. Розподілені на невеликі групи-бригади (по 5-7 осіб), учні вчилися за спеціальними підручниками («робочими книгами»), виконували спеціально визначені вчителем денні, тижневі, місячні «робочі завдання» з кожного навчального предмету. На той час ця система себе не виправдала, оскільки занижувала роль учителя, не давала ґрунтовних знань, породжувала безвідповідальне ставлення до навчання. Але окремі її елементи виявилися ефективними: групові завдання під час виконання лабораторних і практичних

робіт, самостійне опрацювання підручника, довідкової та допоміжної літератури [3].

Протягом 20-х – на початку 30-х рр. уся методика була зорієнтована на активну самостійну роботу студентів під час аудиторних занять, де викладач виконував контролюючі та корегуючі функції. У цьому складалася головна сутність так званих активних методів навчання, спрямованих на перетворення ролі студента з пасивного приймача на активного учасника навчального процесу. Саме активні методи стали у центрі навчального процесу і замінили у цій ролі лекції.

Навчальний план розбивався на дисципліни, кожна з яких у свою чергу поділялася на завдання (5-6), розраховані на проробку протягом 10-15 навчальних днів. Завдання представляло собою методичну розробку окремих розділів або глав дисципліни, де у вигляді докладної інструкції розкрито мету, завдання, зв'язок з попередніми та наступними частинами курсу, перелік основних і допоміжних тем з визначенням літературних джерел, вказано послідовність, методи, час, місце проробки матеріалу, визначено кількісні та якісні вимоги щодо виконання завдання, засоби самоконтролю та контрольні запитання [1].

Наступним етапом роботи йде самостійна індивідуальна робота студентів: самостійна робота з літературою, складання конспектів, підготовка відповідей на контрольні запитання, розв'язання задач, складання схем, розрахунків. Під час індивідуальної теоретичної роботи викладач проводить індивідуальні консультації, робить систематичні обходи студентів з метою контролю їх роботи. При індивідуальній практичній роботі викладач контролює правильність її виконання, виправляє помилки.

Далі йде етап бригадної роботи, під час якої опрацьовуються головні питання в загальних рисах, підготовка і підсумування матеріалу перед захистом, колективно перевіряються відповіді членів бригади на контрольні запитання, складні моменти обговорюються в бригаді і можуть виноситися на консультацію з викладачем.

По завершенню бригадою проробки завдання призначається бригдна консультація – наступний етап роботи. Викладач допомагає розв'язати усі ускладнення, поглиблює та розширює знання студентів, аналізує результати роботи кожного студента з метою обліку успішності.

За результатами дослідження можна виділити основні засади запровадження активних форм і методів навчання у вищій інженерній освіті України кінця 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст.: 1) активна технологія навчання базувалась на самостійній роботі студентів як під час аудиторних занять, так і домашнього опрацювання; 2) роль викладача полягала в раціональній організації, поточному контролі і корегуванні самостійної роботи студентів; 3) в центрі навчальної роботи студентів лежали методичні розробки-інструкції, які отримали назву “завдання”; 4) пріоритетного значення при визначенні підсумкової оцінки з дисципліни набув поточний облік успішності навчання студентів, при цьому екзамени відмінялись; 5) подібно до кредитно-модульної

системи навчальний план і навчальні робочі програми розбивались на завдання (модулі), послідовне вивчення яких і складало навчальний процес [1].

Отримані нами дані дозволяють зробити висновок щодо ефективності використання на семінарських заняттях таких лабораторно-бригадних методів: «мозковий штурм» та метод «635».

«Мозковий штурм» складається із наступних етапів:

1. Формулювання навчальної проблеми, обґрунтування завдання для пошуку її рішення. Визначення умов та правил колективної роботи. Формування кількох робочих груп по 5-6 чоловік і експертної групи, яка буде оцінювати і відбирати найкращі ідеї.

2. Розминка. Швидкий пошук тренувального характеру. Мета цього етапу - допомогти студентам визволитися від скутості, ніяковості.

3. "Штурм" поставленої проблеми. Нагадуються правила обговорення, уточнюється поставлене завдання. Генерування ідей починається за сигналом викладача одночасно в усіх групах. Кожен висловлює вголос свої ідеї. Забороняється критикувати запропоновані ідеї, можна тільки доповнювати їх. До кожної групи прикріплюється експерт, задача якого – фіксувати на папері висунуті ідеї.

4. Оцінка та відбір найкращих ідей групою експертів, формулювання найбільш імовірних гіпотез відповіді, зіставлення їх списку.

5. Повідомлення про результати «мозкового штурму». Обговорення підсумків роботи груп, оцінка найкращих ідей, їх публічний захист, визначення кінцевого варіанту відповіді, який повідомляється викладачу. Якщо відповідь дана невірно, то викладач називає правильне рішення, вказує, які помилки були в ході обговорення.

Різновидом «мозкового штурму» є метод «635». 6 учасників створюють 3 ідеї, які поступають до інших учасників, які доповнюють їх новими трьома ідеями, і так – 5 раз. Усі висунуті ідеї записуються. У кожного студента є бланк збору ідей. Основні ідеї по черзі поступають до членів групи, кожний з яких доповнює їх ще трьома реченнями. Після проходження через руки всіх учасників бланки містять 109 ідей. З них формується рішення проблеми шляхом відбору і критики [3].

При використанні цього метода ідеї, представлені у письмовому вигляді, відрізняються більшою обґрунтованістю. Можливість розриву процесу висунення ідей та їх обговорення робить цей метод придатним для використання в умовах дистанційного навчання. Використання досвіду роботи лабораторно-бригадного навчання у сучасному вузі дозволить урізноманітнювати навчальний процес новими методами, значно підвищити якість знань студентів.

Список використаних джерел:

1. Ворох А. Лабораторно-бригадний метод навчання в системі вищої інженерної освіти України (кінець 20-х – початок ХХ ст.). *Рідна школа : щомісячний науково-педагогічний журнал*. 2009. № 10. С. 50-53.

2. Кудрявцева О. А. Використання інтерактивних методів навчання студентів у процесі вивчення педагогічних дисциплін. *Наука і освіта*. 2007. № 1/2. С. 151-153.

3. Якушко Н.М. Форми організації навчання (історія та сучасність). *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2012. №38. С.177-184.

Гулівата І.О., к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ОНЛАЙН СЕРВІСИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Розвиток у будь-якій справі, а особливо, в освіті – часто непередбачуваний. Прогрес може бути зумовлений цілим рядом логічних подій, і в такому разі, маємо справу з більш-менш довгостроковим плануванням та реалізацією обраної стратегії, а може бути й викликом для освітянської спільноти, перевіркою її готовності до неочікуваних подій та екзаменом на професійну компетентність. Таким викликом, безперечно, став COVID-19 та пов'язані з ним безпрецедентні заходи безпеки. Із запровадженням карантину весь світ прокинувся в іншій реальності. І нібито, на перший погляд, зникли всі поверхові атрибути життя (як суспільства в цілому, так й університетського, зокрема): активність переміщень, усталені моделі спілкування, безпосередність впливів, технології навчання [2].

У зв'язку з тривалим періодом призупинення навчання керівники навчальних закладів України прийняли рішення не переривати навчання під час карантину, а використовувати можливості дистанційного навчання.

Вочевидь, це було складно для всіх — і педагогів, і дітей, і батьків. Однак онлайн-навчання стало викликом не лише для навчальних закладів України — вчителі з усього світу кажуть, що були зовсім не готові швидко «пірнути» у віртуальну школу, а на підготовку одного уроку дистанційного навчання вони витрачають удвічі більше часу. Слід зазначити, що викладачі вищої школи опинилися у більш вигірній ситуації порівняно з педагогами шкіл, оскільки досвід впровадження онлайн навчання мали значно більший.

На допомогу освітянам Міністерство та комітет цифрової трансформації України запустили онлайн-курс сервісів дистанційного навчання. У добірку сервісів ввійшли [4]: гейміфіковані платформи з безкоштовними курсами з предметів ЗНО, ресурси для створення ментальних мап; ресурси зі створення презентацій; ресурси зі створення текстів, завдань, інформаційні ресурси; платформи готових завдань з різних предметів; платформи для онлайн-конференцій тощо.

Запропоновані сервіси зорієнтовані на заклади загальної середньої освіти, однак, деякі з них успішно використовуються і ЗВО, зокрема на кафедрі

економічної кібернетики та інформаційних систем (ЕКІС) Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ ефективно використовуються наступні інформаційні технології [1, 3] для організації дистанційного навчання та створення єдиного освітнього простору: система управління навчанням Moodle та сайти окремих дисциплін; хмарні технології; мобільні технології; платформи для онлайн конференцій.

Однією із найбільш популярних безкоштовних СУН є Moodle. Ця система вже багато років займає провідну позицію серед аналогічних засобів для забезпечення ДН в освіті, як серед комерційних, так і серед вільно розповсюджуваних продуктів. Система є основним освітнім середовищем навчального закладу, де наповнення усіх курсів, які проводяться в інституті, сягає 100%. Модульність системи дозволяє оновлювати, змінювати та доповнювати курси актуальною інформацією. Існують також сайти, розроблені викладачами, з конкретних дисциплін, які доповнюють СУН Moodle.

Сучасне студентство є досить гнучким у плані оволодіння різними способами навчання, які базуються на сучасних інформаційних технологіях, що дозволяють спростити процес навчання, зробити його цікавішим для себе. Реалізувати такі можливості дозволяють хмарні технології. Наприклад, сервіси для створення: освітнього середовища (Google Classroom); ментальних карт (MindMaps, Mind42, Xmind, DropMind, MindMeister, Mindomo, Bubbl.us, SpiderScribe и т.д.); презентацій (Canva, Beautiful.ai, Prezi); інфографіки (Creately.com, Easey.Lu, Visual.Lu, Draw.Lo); інтерактивної взаємодії (Mentimeter) [1].

Сервіс Google Classroom виступає повноцінним освітнім інструментом, що дозволяє створити власний онлайн простір. Середовище може бути використане для будь-якої дисципліни. У ньому зручно працювати усім учасникам навчального процесу, оскільки сервіс забезпечує користувачів персональною робочою платформою, як має зручний, інтуїтивно зрозумілий інтерфейс і можливості роботи з різними типами даних. Це безкоштовний сервіс, який дозволяє викладачу створити різномісний систематизований навчальний контент з можливістю розміщення різних типів завдань, в тому числі і тестових, аудіо- та відеоматеріалів, посилань на Інтернет-ресурси.

Додаток Google Classroom надає можливість автоматизувати процес регламентованого доступу до навчального контенту, перевірки завдань, формування електронного журналу успішності тощо, що значно полегшує контроль виконання та відстеження навчальних досягнень студентів. При цьому всі матеріали курсу зберігаються в структурованому вигляді в папках на Google Диску, що робить їх доступними в будь-якому місці за наявності Інтернету.

Кафедрою ЕКІС також активно використовуються сервіси для створення ментальних карт. Використання карт знань допомагає студентам краще засвоювати матеріал, створюючи власні схеми, відкриваючи коментарі до блоків карти, відеоматеріали, картинки, тощо. Існує можливість створення як групових так і індивідуальних карт знань.

Практично всі теми курсів СУН Moodle містять презентаційний виклад матеріалу. Викладачами та студентами успішно використовуються різні сервіси для створення презентацій. Креативні та творчі студенти найчастіше використовують ресурс Canva. Для аналізу економічних, соціальних процесів чи явищ зручно працювати з Beautiful.ai. Для презентацій наукових робіт, проєктів часто використовують середовище Prezi.

Для збору, систематизації та кращого запам'ятовування інформації різних форматів (схеми, аудіо, відео, картинки тощо) використовуються інтерактивні плакати, що в цілому сприяє кращому сприйняттю матеріалу та значно підвищує інтерес до нього. Такі елементи корисні під час узагальнення матеріалу.

Для забезпечення інтерактивної взаємодії викладачі використовують сервіс Mentimeter. Він має багато різних функцій, найголовнішою і популярнішою з яких є вікторина із миттєвим зворотним зв'язком. Також Mentimeter має функцію, яка дозволяє отримувати відкриті відповіді у вигляді хмари на екрані. Використання сервісу Mentimeter дозволяє і викладачеві і студентів простежити не тільки результат, а й сам процес навчання.

Використання мобільних пристроїв та програм у навчальному процесі стає поширеною практикою в педагогічній спільноті та створює передумови для революційних змін в сфері освіти, що передбачають ефективне застосування порівняно нових засобів навчання – мобільних пристроїв. Найбільшого поширення серед студентської молоді набуває зв'язок у формі текстових повідомлень або текстових чатів, які можна організувати засобами мобільних додатків типу «месенджер». Сучасні менеджери можуть містити не тільки текстові повідомлення, але й графічні та анімовані зображення, звукові та відео файли, інші мультимедійні дані. [5]. Серед менеджерів найчастіше використовують Telegram та Viber.

Під час дистанційного навчання кафедрою ЕКІС широко використовується онлайн-платформа Zoom для проведення відео конференцій, вебінарів, онлайн консультацій, акредитації освітніх програм. Це відповідь на останню тенденцію в навчальних стилях – дистанційне (онлайн) навчання. Незалежно від місця знаходження, Zoom гарантуватиме, що всі зацікавлені сторони зможуть працювати спільно і забезпечить найкращу якість аудіо та відео під час зустрічей.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і їх величезний вплив на спосіб життя та фахову діяльність українців з одного боку, та сучасне студентство, яке зростає у середовищі інформаційного простору, сучасних освітніх технологій дистанційного та електронного навчання, які набувають все більшого поширення в Україні – з іншого, ефективно сприяють формуванню нової парадигми освіти у напрямі її цифровізації.

Плануючи та удосконалюючи систему дистанційного навчання ми повинні враховувати ці тенденції, які необхідні для ефективної реалізації дистанційної освіти в умовах карантину. COVID-19 змусив весь світ прокинутися в іншій реальності. Ця епідемія, звісно, буде зупинена й життя увійде в усталене русло,

проте після отриманого досвіду система координат національної освіти зміниться назавжди. Бо ці зміни – результат нашого розвитку [2].

Список використаних джерел:

1. Гулівата І.О., Ніколіна І.І. Сучасні освітні технології: особливості представлення навчального контенту. *Фізико-математична освіта: науковий журнал*. 2019. №3(21). URL: http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/journals/2019-v3-21/2019_3-21-Hulivata-Nikolina_FMO.pdf (дата звернення: 01.04.2020).

2. Освітній процес НУБіП України в умовах пандемії: впровадження сучасних інструментів онлайн освіти на кафедрі педагогіки. URL: <https://nubip.edu.ua/node/73235> (дата звернення: 01.04.2020).

3. Радзіховська Л.М., Гусак Л.П. Використання табличного процесора MS EXCEL у викладанні дисциплін професійного спрямування в економічних ЗВО. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в педагогіці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. 2019. Вип. 54. С.136-139.

4. Сервіси дистанційного навчання для вчителів. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/servisi-distantsiynogo-navchannya-dlya-vchiteliv> (дата звернення: 01.04.2020).

5. Ткачук Г.В. Сучасні засоби педагогічної взаємодії в умовах використання мобільних технологій. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2018. VI (63). URL: <https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/httpsdoi.org10.31174send-pp2018-153vi63-13.pdf> (дата звернення: 01.04.2020).

Добровольська Н.В., к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Нині, у досить складний час всесвітнього карантину, коли більша частина населення знаходиться на самоізоляції сучасне суспільство характеризується віртуалізацією життєдіяльності і громадських комунікацій. Інформаційно-комунікаційні технології активно використовуються в економіці, управлінні, освіті, вони глибоко проникли в життя людей і вже змінили їх поведінку, способи спілкування, спосіб життя. Особливо гостро стало питання впровадження цифрових технологій в навчальний процес та переведення його на дистанційну форму, що вимагає перегляду існуючої педагогічної парадигми. Очевидним є той факт, що викладач вже не є єдиним джерелом знань, враховуючи переконливу кількість інформації, доступній студентам завдяки Інтернету. Для підвищення якості освіти потрібне впровадження нових підходів до навчання, більше пристосованих до потреб сьогоденних студентів та ситуації, що склалася завдяки карантину.

В умовах постійних економічних і соціальних змін дуже важливо навчити студентів вчитися самостійно, оновлювати свої знання упродовж усього життя, постійно підвищувати кваліфікацію. В зв'язку з цим перед викладачем встає важке завдання вибору способів і форм організації освітньої діяльності, реалізація яких в конкретних умовах дасть високий рівень якості підготовки студентів.

Останнім часом навчання полягає в активному використанні елементів дистанційного навчання електронних освітніх ресурсів, спільних платформ, цифрових технологій і Інтернету. Використання елементів проблемно-орієнтованого навчання, забезпечує залучення студентів в навчальний процес, дозволяє сформувати динамічне і творче середовище, в якому студенти вчаться критично мислити і спільно опрацьовувати поставлені завдання [1, с.38].

Відмінною особливістю перевернутого навчання є повне або часткове перенесення процесу передачі знань на самостійне вивчення. При цьому «аудиторний» час, що здійснюється засобами zoom або skipe, використовується для інтерактивних видів діяльності, які розвивають критичне мислення та креативність.

Слід зазначити, що одним із принципів перевернутого навчання є те, що студенти самостійно опрацьовують матеріал лекції. Для цього їм попередньо надається чи текстовий документ, чи презентація певної теми. А під час відео-конференції, яка організована, наприклад в zoom, проводиться невелике опитування, результати якого є сигналом для викладача, наскільки засвоений програмний матеріал, на які питання слід звернути особливу увагу, потім проходить поглиблене вивчення матеріалу і рішення завдань.

Цей метод є дещо революційним по відношенню до традиційної освіти, оскільки надає можливість професійного розвитку та самовдосконалення для прогресивних викладачів, що розвивають компетенції студентів.

Нині виділяють декілька форм перевернутого навчання [2]. Класична модель, «просунута» і, нарешті, системна або комбінована модель перевернутого навчання. Так, класична модель припускає попереднє ознайомлення студента з теоретичним матеріалом майбутнього зайняття. Матеріали для підготовки можуть бути дані як у вигляді опорного конспекту лекцій або параграфа підручника, так і у вигляді слайдів, відео- і аудіодокументів. У аудиторії викладач організовує обговорення вивченого матеріалу, пояснює складні моменти, відповідає на питання, використовує інтерактивні методи навчання. Слід зазначити, що попри те, що навчання частково проводиться дистанційно, ця модель продовжує нагадувати традиційну систему освіти і носить транслуючий характер: спочатку вивчаються теорії, концепції і моделі, а потім їх практичне застосування.

Таким чином, при цьому підході змінюється характер знань. Якщо в традиційній педагогіці знання подаються в готовому виді, структуровано, логічно побудовано, то перевернуте навчання вимагає активної участі студента в його знаходженні, осмисленні, переробці для подальшого використання, що стимулює інтерес до дисципліни, що вивчається, провокує студента до самостійного мислення, розширення меж пізнання предмета. Викладач стає

консультантом, організатором різних видів діяльності студента, при формуванні певних компетенцій, керівником, менеджером, модератором [3].

Зауважимо, що серйозною перешкодою для впровадження технології перевернутого навчання у вищій школі, є масштабна додаткова робота для викладачів. Для підготовки якісних матеріалів для самостійної роботи студентів викладач повинен не лише обробити значну кількість інформації, але і красиво і якісно все оформити. Ще однією вагомою перешкодою для впровадження є технічне оснащення. Незважаючи на зазначені проблеми, є маса переваг в порівнянні з традиційною системою освіти.

Перевага методу перевернутого навчання полягає в його гнучкості, в можливості кожним викладачем використати в конкретній ситуації той варіант, який найбільшою мірою відповідає його цілям. Це можливість відійти від традиційного проведення лекцій і використати «аудиторне» заняття для творчості, обговорення практичних проблем, результатів спільних проєктів. Застосування активних форм роботи в аудиторний час сприяє розвитку емоційних взаємовідносин між усіма учасниками навчального процесу, створює умови для посилення інтелектуальної та творчої складової навчання, що сприяє підвищенню якості освіти[4].

Перевернуте навчання дозволяє поступово збільшувати об'єм і складність завдань з урахуванням рівня студентів і завдяки інформаційним технологіям організувати контроль на кожному етапі самостійної роботи. Якщо врахувати той факт, що матеріал, який повинні засвоїти студенти, збільшується, то перевернуте навчання стає ефективним способом досягнення мети, оскільки при рівній кількості аудиторного часу студент, за умови якісної самостійної роботи, отримує значно більше теоретичної інформації і практичних навичок. В той же час, студент може переглядати або перечитувати навчальні матеріали кілька разів, може працювати в зручному для нього ритмі, в комфортному місці, може сформулювати і відправити питання викладачеві [4].

Зазначимо, що впровадження технології перевернутого навчання у вищій школі зробить роботу викладачів дещо складнішою, необхідно буде освоїти нові педагогічні прийоми, вивчити специфіку спеціальності майбутніх випускників, підготувати та розробити нові матеріали, створити мультимедійний контент; але ця праця сприятиме підвищенню якості підготовки студентів.

Список використаних джерел:

1. Johnson L., Adams Becker S., Estrada V., Freeman A. The NMC Horizon Report: 2015 Higher Education Edition. Austin, Texas: New Media Consortium, 2015. 56 p.
2. Dumont A., Berthiaume D. La pédagogie inversée. Enseigner autrement dans le supérieur avec la classe inversée. De Boeck Supérieur s.a., 2016. P. 235.
3. Мандель Б.Р. Современные и традиционные технологии педагогического мастерства: учебное пособие для магистрантов. Москва, Берлин: Директ-Медиа, 2015. 260 с.

4. Тихонова Н.В. Технология «перевернутый класс» в вузе: потенциал и проблемы внедрения. *Казанский педагогический журнал*. 2018. №2. С.74-78.

Зміївська І.В., старший викладач
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Харків

ІНФОГРАФІКА ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ

Великі обсяги інформації у сучасному інформаційному суспільстві потребують у представленні обсягу даних в організованому вигляді, зручному для перегляду та засвоєння. Під цифровою трансформацією розуміємо процес діджиталізації, що спрощує доступ до інформації. Візуальний спосіб подачі інформації – це метод, який допомагає організувати інформацію у вигляді рисунків, фотографій, графіків, структурних схем, діаграм, таблиць, карт тощо щоб спростити її сприйняття та осмислення. Наукова візуалізація передбачає створення графічних образів, які максимально інформативно відтворюють значущі аспекти досліджуваних процесів та явищ.

Основні принципи komponування візуальних засобів подання інформації: принцип лаконічності; принцип узагальнення та уніфікації; принцип акцентування на основних змістовних елементах; принцип автономності; принцип структурності; принцип стадійності; принцип використання звиклих асоціацій та стереотипів.

Одним із сучасних інструментів, спрямованих на ефективну візуальну презентацію інформації є інфографіка. Інфографіка – це візуальне комплексне подання текстової і графічної інформації з метою стислого та яскравого відображення певного факту, процесу, події [3].

Види інфографіки: за способом відображення (статична та динамічна); за типом джерела (аналітична, економічна, для подання новин, інфографіка відновлення подій тощо).

Існують наступні основні типи інфографіки: візуалізація статті, блок-схема, тимчасова шкала, діаграми та графіки, порівняння показників, проста візуалізація, карта.

Майбутній фахівець має бути здатним візуалізувати будь-яку інформацію та здійснювати процес проектування візуалізації, який складається з: визначення цілей візуалізації даних; формулювання предметної задачі; оцінки та уточнення задачі; абстрагування задачі; виділення суттєвих, найістотніших рис, відношень, сторін предмета; абстрагування даних; визначення типу даних; візуального кодування; вибір доцільного графічного подання.

Для вивчення дисципліни «Візуалізація даних» викладачами кафедри інформаційних технологій ХТЕІ КНТЕУ підготовлено навчальний дистанційний курс «Візуалізація даних» який містить змістовне наповнення: робочу програму, матеріали до лекційних занять, матеріали до практичних занять, матеріали до самостійної роботи студентів, засоби оцінювання

результатів навчання. На лекційних заняттях розглянуто теоретичні питання. На практичних заняттях студентами візуалізовано дані та створено табличні, обчислювальні та графічні інформаційні моделі засобами Веб-сервісів для створення інфографіки за темами: «Аналіз беззбитковості продукції», «АВС-аналіз», «Розрахунок сучасної величини грошових потоків і оцінка ефективності інвестиційного проекту», «Стратегічний аналіз з використанням матричної моделі БКГ», «Прогнозування за допомогою регресійного аналізу». В ході вивчення дисципліни студентами серед великої кількості хмарних сервісів використано хмарні Веб-сервіси для створення інфографіки:

1. Microsoft Office-365: Word, Excel, PowerPoint, Publisher – програмний продукт, що поєднує набір веб-сервісів з можливістю комунікації та управління документами.

2. Time-line – створення тимчасової шкали, відображення списку подій в хронологічному порядку.

3. Google Maps – демонстрація дорожньої ситуації. Google Earth – інтерактивна модель світу. Створення інтерактивних карт.

4. Xmind.net, mind42.com – створення інтелект-карт для візуалізації текстової інформації.

5. Google Docs: електронна таблиця, текстовий процесор, презентація, хмарне сховище даних, створення діаграм Google Drawings, побудова тренду Trends.Google. Сервіси Google надають можливість спільного використання файлів – групова робота.

6. Chartsbuilder, Creately, Raw, Tablo, Piktochart, Quadrigram – створення графіків, діаграм та блок-схем.

7. Prezi, Google презентації, Canva – створення презентацій.

В процесі вивчення дисципліни використано хмарні Веб-сервіси тому що вони мають характеристики: доступність; безкоштовність; зберігання та використання інформації незалежно від місця знаходження; відсутність необхідності оновлення та встановлення програмного забезпечення, так як технології «стали хмарними»; можливість організації сучасної навчальної взаємодії.

Отже, вміння візуалізувати інформацію сучасним фахівцем актуалізує необхідність у його саморозвитку особистісної гнучкості, адаптивності, комунікативності, рефлексивності, які визначено науковцями як soft skills, а також вмінь застосування можливостей цифрових технологій. Що дає можливість бути конкурентоспроможним фахівцем на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Errea J. Visual Journalism. Infographics from the World's Best Newsrooms and Designers. Gestalten, 2017. 256 p.

2. Knaflic C. Storytelling with data: A data visualization guide for business professionals. New York : John Wiley & Sons, 2015. 288 p.

3. Smiciklas M. The Power of Infographics: Using Pictures to Communicate and Connect with Your Audience. Indianapolis, USA, 2012. 200 p.

4. Інфографіка : навчальний посібник / упорядник Гудіма О. В. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2017. 107 с.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ СКЛАДОВИХ В ПІДГОТОВЦІ МЕНЕДЖЕРІВ

Сучасні тенденції розвитку світових та вітчизняних ринків та окремих підприємств свідчать про необхідність пошуку нетрадиційних джерел збільшення ефективності системи господарювання. В таких умовах успіх комерційної діяльності підприємства багато в чому залежить від професійних здібностей управлінського персоналу. Саме наявність та здатність реалізовувати власний управлінський потенціал виступає запорукою конкурентоспроможності організації на ринку.

Сьогодні система менеджменту організації вимагає нових фахівців-менеджерів спроможних об'єднувати професійні і особистісні навички персоналу, оновлювати управлінський процес, своєчасно реагувати на запити зовнішнього середовища, приймати ефективні управлінські рішення, впроваджувати інновації. Все це можливо за рахунок застосування інтерактивних технологій та методів навчання в підготовці управлінського персоналу.

В сучасній літературі проблемі використання сучасних методів навчання присвячено чимало досліджень провідних фахівців. Так, Шевчук С.П., Скороходов В.А., Шевчук О.С. розглядають питання практичного впровадження інтерактивних технологій в процес підготовки менеджерів [1]; Волкова Н.П., Тарнопольський О.Б. зосереджують увагу на моделюванні професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін [2]; Гриньова М.В., Кононець Н.В. висвітлюють проблему саморегуляції, як основи ресурсно-орієнтованого навчання студентів у вищій школі і т. і. [3].

Дослідження в даній галузі свідчать про те, що поряд з безперечними позитивними сторонами впровадження інтерактивних і безпосередньо дистанційних форм навчання, існує ряд проблем, пов'язаних як з організаційними, методичними так і з технічними питаннями. Отже, актуальність даної проблеми не викликає жодних сумнівів.

Інтерактивні методики навчання, як складові учбового процесу, покликані формувати сприятливу морально-психологічну атмосферу в навчальній групі та рівень розвитку комунікаційних здібностей і компетенцій аудиторії. Багаторічний досвід спостережень за організацією навчального процесу у вищій школі дає підстави стверджувати, що саме конфігурація комунікаційної складової між аудиторією і викладачем, тобто співвідношення відповідних інтерактивних технологій і методів навчання, виступає невід'ємним атрибутом процесу навчання та визначає рівень засвоєння пройденого матеріалу.

Разом з тим, будь-які інтерактивні технології та методи навчання мають свої переваги і недоліки. Не існує якоїсь однієї найкращої методики навчання, яка б забезпечила найвищу продуктивність управлінської діяльності.

Сучасний ринок змінює саму роль, яку відіграє менеджер в організації, що вимагає від останнього нових програмних результатів навчання. Навички глобального мислення з розумінням локальних проблем, похідних умов сьогодення; вміння працювати з людьми в єдиній управлінській команді враховуючи різний світогляд і відповідну соціальну позицію; поєднання крос-культурних особливостей управління з принципом «соціального партнерства» можливе, на наш погляд, за рахунок збалансованого використання інтерактивних методів і форм дистанційного навчання.

З метою автоматизації навчального процесу використовується кілька програмних продуктів, які не взаємопов'язані між собою та не мають можливості для обміну інформації. До них можна віднести такі програмні продукти, як: система дистанційного навчання MOODLE, віртуальне діловодство, система для проходження тестів і чат для викладачів.

Так, наприклад, у ВТЕІ КНТЕУ широко застосовується система MOODLE (Modular Object Oriented Distance Learning Environment). Це система управління навчальним контентом. За допомогою даної системи можна створювати електронні навчальні курси і проводити як аудиторне (очне) навчання, так і навчання на відстані (заочне/дистанційне). Вона враховує, як педагогічні аспекти, що базуються на основах пізнавальної психології, коли студент виступає у якості активного суб'єкта, який самостійно створює свою власну систему знань, користуючись доступними йому джерелами. При цьому роль викладача, в основному, полягає в мотивуванні й підтримці своїх підопічних шляхом підготовки завдань для самостійного опрацювання, оцінювання результатів їх виконання, коригування знань.

Відповідно до основ суспільного конструктивізму, конструйоване знання найбільш ефективне, коли студенти навчаються в співпраці. Це можливо тоді, коли студент працює в групі, ділиться своїми досвідом і думками, будучи відкритим для досвіду і думок інших. Нажаль, система MOODLE не надає такої можливості є досить повільною її надмірне використання у навчальному процесі не є доречним виходячи з наступних міркувань:

- по-перше, вона не створює можливості ідентифікувати роботу студента. Викладач не має упевненості, що, скажімо, тест чи будь-яке інше завдання вирішив саме той студент прізвище якого стоїть в журналі;

- по-друге, відсутній об'єктивний рівень оцінки знань здобувача. В системі MOODLE навчання здійснюється письмово, що, як свідчать результати проведених досліджень, не враховує генетичну схильність значної групи студентів краще викладати відповідь усно. До речі, інші інтерактивні методи навчання (рішення творчих задач, кейсів, ділові та рольові ігри тощо) дозволяють це зробити;

- третє, робота в системі MOODLE потребує високого рівня підготовки і відповідних навичок. Причому, як у студентів так і у викладачів;

- четверте, студент позбавлений можливості негайної відповіді на питання, отримання (тут і зараз) консультації у викладача (тренера). Таким чином, визначення того, чи правильно обрано шлях вирішення поставленого завдання.

I, в решті решт, дистанційне навчання потребує високого рівня самодисципліни і відповідальності, яких часом так бракує сучасному здобувачу.

Таким чином, систему MOODLE доречно використовувати окремим елементом комбінованої моделі навчання з метою підтримки традиційного навчального процесу у вищій школі, а не як основний чи єдиний засіб організації дистанційного навчання у ЗВО.

Поєднання системи MOODLE з такими методами інтерактивного навчання, як презентація – вільної співбесіди викладача із студентами; «кейс-навчання» де за основу береться ситуація з практичної діяльності господарюючого суб'єкта і вимагає на основі набутих вмінь, знань та навичок ухвалювати відповідні управлінські рішення, розробляти сучасну стратегію розвитку організації, визначати ринкові пріоритети; ділових ігор, які максимально наближують студента до реальної практичної управлінської діяльності імітуючи управлінські ролі в різних ситуаціях окремих сфер діяльності (операційній, маркетинговій, логістичній, управління людськими ресурсами тощо); мозкової атаки – цілеспрямованого пошуку оригінальних ідей за умов встановлених обмежень. Саме ці методи створюють умови розкриття творчого потенціалу здобувача вищої освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент», вивільнення його інтуїції, генерації нестандартних ідей та альтернативних рішень [1].

Отже, відповідна комбінація інтерактивних технологій і методів навчання, як складових сучасних комунікацій, в системі підготовки менеджерів сприятиме значному підвищенню мотивації студентів до опанування відповідних знань, і головне, якості їх професійної підготовки. Тому подальший розвиток вищої освіти в Україні її інтеграція в європейський світовий простір повинна відбуватись на основі використання новітніх методик навчання.

Список використаних джерел:

1. Шевчук С.П., Скороходов В.А., Шевчук О.С. Інтерактивні технології підготовки менеджерів: навч. посіб. Київ: «Видавничий дім «Професіонал», 2009. 232 с.

2. Волкова Н.П., Тарнопольський О.Б. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 228 с.

3. Кононець Н.В. Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.09. Полтава, 2016. 473 с.

4. Чеботарьов М. Розвиток управлінського потенціалу майбутніх менеджерів у вищій школі засобами тренінгових технологій. *Теорія і практика управління соціальними системами*: щоквартальний науково-практичний журнал. Харків: НТУ «ХПГ», 2018. № 14. С. 28-44.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

*Єдине, що поки що не навчився автоматизувати
штучний інтелект – це людська креативність*
Олександр Акименко, співзасновник Yes&Design

Дизайн-мислення (Design Thinking) – це комплекс світоглядних і методологічних установок, що сформувались на межі тисячоліть як реакція на виникнення нового економічного устрою з неминучою переоцінкою цінностей старої економіки [1].

Дизайн-мислення як управлінська філософія виникла в США та є продуктом коучингу. Тім Браун у своїй книзі «Дизайн-мислення в бізнесі» розкриває сутність цього методу і супроводжує свої слова цікавими прикладами з досвіду компанії. Один з їхніх перших проєктів – винайдення нового рішення ведення бізнесу на американському ринку для японської компанії з виробництва велосипедного обладнання. Співробітники IDEO сконцентрували увагу не на обладнанні як такому, а на антропологічних та соціологічних опитуваннях, головною метою яких було з'ясування причини того, чому 90 % американців не користуються велосипедами, при тому що 90 % з них у дитинстві чудово їздили на двоколісному. Отримані дані виявилися настільки корисними, що була сформована інноваційна концепція велосипедної продукції, завдяки чому виник новий сегмент ринку. Однак інноватори не зупинились лише на розробці нових моделей велосипедів – вони трансформували суміжну інфраструктуру та соціальний простір (стратегії продажів для дрібних магазинів, їхній інтер'єр, PR-кампанія та співпраця з органами влади і клубами у просуванні бренду велопрогулянок, сайт із зображенням місць безпечного пересування велосипедом тощо) [1]. Даний приклад важливий в умовах адаптації методології дизайн-мислення в проєктування розвитку міста, громади в процесі формування стратегії розвитку.

Тобто, дизайн-мислення – це метод створення продуктів та послуг, що орієнтовані на людину. Він являє собою процес, під час якого дослідники намагаються зрозуміти користувача та його проблеми, роблять та перевіряють припущення, змінюють постановку проблеми та намагаються знайти альтернативні стратегії та рішення.

Дизайн-мислення – це також напрям думок, світогляд, який дозволяє людині вірити, що вона здатна робити зміни та створювати інновації. Дизайн-мислення допомагає перетворити складні завдання в можливості дизайну – створення речей та процесів.

Відмінні риси методології дизайн-мислення полягають в:

1) орієнтованості на людину. В його основі лежить глибока емпатія та розуміння потреб і бажань користувача. Протягом усього процесу проєктування

існує тісний зв'язок між дослідниками та людьми, для яких створюється кінцевий продукт, і саме інтереси користувачів в першу чергу керують розробниками;

2) спільна творча робота. Одна голова добре, дві – краще, а багато – взагалі безцінно. Дизайн-мислення заохочує спільну працю та обмін думками людей із різних сфер та з різним досвідом;

3) оптимізм. Дизайн-мислення допомагає повірити, що всі люди можуть творити зміни, незалежно від розміру проблеми, кількості часу та грошей;

4) експерименти. Ніхто не застрахований від помилок, головне – вчитися на своїх невдачах. А з нестандартних експериментів можна отримати інсайти та несподівані рішення;

5) нелінійність та повторюваність. З першого погляду, процес дизайн-мислення є дуже структурованим. Етапи логічно витікають один з одного та завершуються тестуванням прототипів. Проте на практиці метод дизайн-мислення виявляється надзвичайно гнучким та нелінійним. Наприклад, кілька етапів можуть проводитись одночасно різними групами в рамках команди, або ж на стадії тестування можуть з'явитися нові дані про користувачів, що, зі свого боку, призведе до чергового сеансу мозкового штурму та розробки нових прототипів [2].

Основою дизайн-мислення є системний підхід. Одним із ключових світоглядних принципів дизайн-мислення та важливою характеристикою сучасного ставлення до розробки будь-чого для будь-кого є здібність до емпатії.

Емпатія – це вміння поставити себе на місце іншого – на місце споживача, вміння поглянути на світ його очима, зрозуміти його потреби, бажання, поставлені перед ним завдання [3]. Традиційно цьому не вчать у більшості професій, за виключенням деяких випадків, які передбачають взаємодію «людина – людина». Проте саме цього вимагає від публічного управління кардинальна трансформація культури управління, що відбулася останніми десятиліттями. Дизайнеру як професіоналу така здібність притаманна в силу того, що він проектує для інших з урахуванням усіх особливостей людини – користувача, від її фізіології, психології до соціальної культури. Системний підхід, який став основою та важливою ознакою нового мислення, – це вміння мислити широко, системно, у мережі рішень та подій, пов'язаних прямо чи опосередковано, однак все одно споріднених [1].

Виразною стає тенденція застосування апарату дизайн-мислення для формування бажаних сценаріїв розвитку майбутнього, адже діяльність будь-якої організації все більшою мірою визначатиметься цілісним баченням того суспільства, побудові якого вона слугує.

Однак, науковці зазначають, що за всієї легкості та привабливості методології дизайн-мислення в його упровадженні в нашій країні існують труднощі. Передусім дизайн-мислення як спосіб організації інноваційного бізнесу чи управління буде затребуваний настільки, наскільки в суспільстві актуальним буде дизайн як такий. Проблемою є те, що український ринок тільки починає сприймати цю методологію повністю, оскільки існують

обмеження у власному виробництві, бюджеті та немає достатньої кількості добре підготовлених дизайнерів.

Правила, які допоможуть приймати рішення, засновані на методології дизайн-мислення:

- не засуджуйте, не критикуйте та не відкидайте навіть найбожевільніших ідей, поки не почуєте пояснення та в усьому не розберетеся;

- чесність, щирість та відкритість усіх розмов. Неважливо, у середині команди чи з користувачем;

- в ідеях важлива їхня кількість. Генеруйте якомога більше, щоби було з чого обирати;

- пам'ятайте, що основними критеріями оцінки успішності інновацій є технологічна доцільність, життєздатність та привабливість для користувача;

- не бійтеся помилятися. Невдача, яка допомагає навчитися, є здоровою. Невдача, яка впливає з тестування ваших ідей, є нормальною. Зворотні відгуки, які інші можуть дати, вкажуть на прогалини в роботі. Що раніше ви виявите помилки, то менше втратите;

- одна розмова за один раз. Намагайтеся не говорити одночасно під час обговорення ідей та прототипів, тому що тоді увага команди буде розсіяна, а робота неплідна;

- сприяйте творчій атмосфері. Креативність потребує належної атмосфери, часу та натхнення. Докладіть максимум зусиль, щоби ваша команда завжди була у формі;

- замість «так, але» (причина, чому це не спрацює) навчіться говорити «так, і» (назвіть щось, що спирається на першу ідею).

І, звичайно ж, найголовніше – орієнтуйтеся на людину. Це означає справді співпереживати людині, розуміти її потреби та робити їх основними чинниками під час проєктування. Ви працюєте не для того, щоби задовольнити власне его, а для вирішення проблеми користувача [2].

Таким чином, важливість використання методології дизайн-мислення в публічному управлінні важко переоцінити. В умовах активної фази реформи децентралізації, формування стратегічного бачення та стратегій розвитку громад, методологія дизайн-мислення дозволить розробити план розвитку території на основі орієнтації на людину та її потреби, її всебічний розвиток, що є глобальною метою публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Удріс Н.Л. Дизайн-мислення та дизайн-менеджмент (нові парадигми інноваційного ведення бізнесу). *Упаковка*. 2012. № 6. С. 57-60.

2. Давай по порядку: як влаштовано метод Design Thinking. URL: <http://bydesign.platfor.ma/stages-of-dt> (дата звернення: 20.04.2020).

3. Мідляр А.К., Махначова Н.М. Підвищення емоційного інтелекту керівника підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 13 (жовтень). URL: www.globalnational.in.ua (дата звернення: 20.04.2020).

ДИНАМІКА ГЛОБАЛЬНИХ ІНДЕКСІВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ТРЕНД КОНКУРЕНТНОСТІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Третє тисячоліття характеризується трансформаційними змінами, зумовленими тотальною цифровізацією, впровадженням технологій четвертої індустріальної революції («Industry 4.0») та розвитком цифрового суспільства. Масштаб і темп цифрових трансформацій стали основними характеристиками економічного розвитку України [1].

Інновації у сфері цифрових технологій модернізують розвиток нових застосувань, трансформуючи усталені моделі у бізнесі, освіті та соціальному устрої. Динаміку показників цифрових трансформацій в Україні можна відслідкувати на основі The Global Innovation Index (GII), The Global Connectivity Index (GCI) (табл. 1).

Таблиця 1 – Динаміка глобальних індексів цифрових трансформацій для України впродовж 2016-2019 рр.

Назва показника, розмірність	2016	2017	2018	2019	Динаміка
Global Innovation Index <i>позиція в рейтингу серед 129 країн</i>	56	50	43	47	
The Global Connectivity Index, <i>позиція в рейтингу серед 79 країн</i>	55	55	54	50	

The Global Innovation Index (GII) – глобальний індекс інновацій, який оприлюднюється за підтримки світової організації інтелектуальної власності, на основі 80 показників. Згідно з останніми оприлюдненими даними GII, Україна має найкращі результати в галузі знань та технологій, а її найслабші показники – «Інфраструктура» [2].

The Global Connectivity Index (GCI) – глобальний індекс, що був створений для аналізу широкого спектру показників інфраструктури цифрових технологій. Даний показник розраховується щорічно на основі 40 показників, що відстежують вплив цифрових технологій на цифрову конкурентоспроможність та майбутнє зростання, за даними 79 країн світу з 2014 року. За останніх п'ять років Україна зросла на 6 позицій в рейтингу і зайняла 50 позицію у 2019 р. Позитивна динаміка значення індексу свідчить про стабільний розвиток інфраструктури ІКТ. Україна має доступну мобільну широкопasmову мережу для своїх людей, а тарифи на передплату мобільних широкопasmових мереж набрали максимальний показник індексу GCI у 2019. І впродовж року зросло як проникнення смартфонів, так і комп'ютерів. Існує необхідність у постійному

зростанні послуг та інвестицій у цифрову інфраструктуру, що дасть змогу Україні наздогнати інші європейські країни. У зв'язку з цим для України важливо розвивати свої волоконно-оптичні мережі та додатки нового покоління для високошвидкісних бездротових мереж [3].

Одним із показників рівня розвитку електронного урядування є індекс EGDI (E-Government Development Index), що розраховується UNDESA починаючи з 2003 р. раз на два роки на основі даних 193 країн світу [4]. Індекс EGDI розраховується як середнє арифметичне трьох субіндексів: OSI (Online Service Index) – онлайн-сервісів, ТІІ (Telecommunication Infrastructure Index) – телекомунікаційної інфраструктури та НСІ (Human Capital Index) – людського капіталу. Проаналізувавши значення індексів України за останні шість років, робим висновок про позитивну динаміку індексів: EGDI зріс на 0,0512 одиниць, OSI зріс на 0,1441 одиниць, ТІІ зріс на 0,0829 одиниць, хоч НСІ зменшився на 0,074 одиниці. Проте Україна значно погіршила свої позиції у загальному рейтингу країн, хоча динаміка індексу EGDI для України є позитивною.

Для оцінювання надання інтерактивних інформаційних послуг громадянам крім індексу розвитку електронного уряду EGDI застосовують додатковий індекс електронної участі ЕРІ (E-Participation Index) [5]. Він розширює масштаб огляду проблеми, зосереджуючи увагу на наданні інтерактивних інформаційних послуг громадянам. Індекс ЕРІ розраховується як сума трьох індикаторів: е-консультування, е-інформування, е-прийняття рішень.

Цифрова партисипація, яка передбачає залучення громадян до процесу прийняття рішень, впливу на добробут суспільства, є наріжним каменем інклюзивного соціального управління. За даними дослідження ООН за період 2016-2018 рр. вдвічі зросла кількість країн з дуже високим індексом електронної участі ЕРІ (з 31 країни у 2016 р. до 62 країн в 2018 р.) . Спостерігається позитивна тенденція до використання урядами механізмів електронної участі, оскільки відбулося скорочення кількості країн з низьким індексом електронної участі ЕРІ з 35 до 56 за останні 2 роки. Для України відбулося зростання індексу електронної участі за 6 років з 0,1579 до 0,6854, що дозволило зайняти 75 позицію у рейтингу серед 193 та увійти в групу країн з високим рівнем е-участі. Наведемо для порівняння значень індексів EGDI, ЕРІ для України (табл. 2).

Таблиця 2 – Динаміка глобальних індексів цифрового урядування та цифрової участі для України впродовж 2016-2019 рр.

Назва показника, розмірність	2012	2014	2016	2018	Динаміка
E- Government Development Index, коефіцієнт	0,5653	0,5032	0,6076	0,6165	
E-Participation Index, коефіцієнт	0,1579	0,4314	0,7458	0,6854	

Видатний американський філософ, соціолог і футуролог Елвін Тоффлер (англ. Alvin Toffler), один з авторів концепції «інформаційного суспільства», надав своє розуміння неграмотності людей XXI століття як таких, хто не може вчитися, забувати те, чому навчилися, й переучуватися. Більшість сучасних дослідників розширюють ці ідеї, наголошуючи на необхідній складовій сучасного фахівці: готовності навчатися та перенавчатися впродовж життя (long life learning). Когнітивна гнучкість – необхідна компонента в сучасному цифровому світі.

Можливості сьогодення обумовлюють входження у всеохоплюючий простір «суспільства знань» та SMART-суспільства. Освітнє середовище включається в глобальне поле модерних взаємин цифрового світу. У «суспільстві знань» знання можна отримати звідусіль – з книг, журналів, радіо, телевізійних передач, Інтернету. Когнітивний потік набирає грандіозних розмірів, вражає всеохоплюючою масштабністю та зростаючою доступністю. Потребою стає не можливість знайти інформацію, а наявність навичок її відшукати, синтезувати, застосувати тобто виводити знання в практичну площину.

Всі ці тенденції обумовлюють і нові виклики перед вищою освітою, яка повинна забезпечити для студентів: розкриття когнітивних здібностей до навчання, синтез формальної та неформальної освіти, кросфункціональність, мультидисциплінарність, постійне оновлення змісту навчальних дисциплін та імплементацію нових інструментів та підходів для підвищення якості викладання, формування системи знань «softskills», компетенцій дослідницької роботи, розвитку власної кар'єри, залучення до навчального процесу відомих фахівців-практиків тощо.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13> (дата звернення: 17.04.2020).

2. Global Innovation Index Ukraine. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019/ua.pdf (дата звернення: 17.04.2020).

3. The Global Connectivity Index. URL: <https://www.huawei.com/minisite/gci/en/index.html> (дата звернення: 17.04.2020).

4. E-Government Development Index. United Nation E-Government Knowledgebase. 2018. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/180-Ukraine> (дата звернення: 17.04.2020).

5. United Nations E-Government Survey. URL: https://www.unlibrary.org/democracy-and-governance/united-nations-egovment-survey-2012_d54b9179-en (дата звернення: 17.04.2020).

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ГАДЖЕТІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Одним із наслідків інформатизації суспільства та постійного зниження вартості послуг на використання глобальної мережі Internet стало суттєве поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій в освітню практику.

Головною метою створення системи дистанційної освіти є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж і створення умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту.

У світі продовжує відбуватися інформаційна революція, що актуалізує проблеми модернізації освіти. Політика модернізації освітніх систем розвинених країн усе більше орієнтується на розвиток дистанційної освіти. Сучасні тенденції в освіті вимагають підготовки фахівців, які здатні до професійної та інноваційної діяльності, оновлення знань, проєктування особистісного та професійного зростання. Популярність дистанційної освіти на основі інтернет-технологій, особливо в системі вищої освіти, щорічно зростає, що пов'язано з перевагами, які надає така форма навчання, такими, як можливість отримувати освіту без відриву від виробництва, економія ресурсів та часу, розширенням сфери додаткової освіти тощо. На сьогодні дистанційна освіта в Україні перебуває на етапів провадження і використання в освітньому процесі вищих навчальних закладів.

Гаджети поступово стають невід'ємною частиною навчання, в тому числі і дистанційної форми навчання, так званім мобільним навчальним інструментом.

Перехід на споживання контенту з мобільних пристроїв дав новий виклик університетській інформаційній інфраструктурі. Користувачі більше не хочуть користуватися сайтами, які не оптимізовані для перегляду хоча б з планшета. І навіть більше, всім відомо, що добре зроблений нативний додаток під Android або iOS буде зручніше будь-якого оптимізованого мобільного сайту. Тому, ВНЗ відчують потребу у випуску спеціалізованого мобільного застосування під своїм брендом.

Час розкладів занять в паперовому вигляді давно минув. На зміну їм прийшли розклади занять в електронному вигляді, які можуть знаходитися на сайтах ВНЗ. Доступ до цих сайтів студентів та викладачів може здійснюватися дистанційно через локальну мережу ВНЗ або Internet за допомогою персональних комп'ютерів та різноманітних мобільних пристроїв в тому числі смартфонів, які мають виходи до цих мереж. Це стало найбільш масовими і зручними мобільними телекомунікаційними пристроями, тому їх має переважна більшість студентів та викладачів. Користуватися розкладами занять, які одержані таким способом, як показує практика, не дуже зручно і

ефективно по цілому ряду причин. Наприклад, студенту і викладачу в першу чергу потрібен його персональний розклад, для одержання якого він повинен знову переходити до ручного способу обробки одержаної інформації, витрачаючи для цього додатковий час та втрачаючи мобільність. Там відсутня деяка додаткова інформація, яка необхідна студентам: викладач та його дані для зв'язку (місце знаходження на кафедрі, телефон, e-mail), місце знаходження учбового корпусу, завантаженість аудиторного фонду, план-графік навчального процесу і таке інше. Таку інформацію можна отримати також на сайтах ВНЗ, але для цього всі вказані вище пристрої повинні мати необхідне програмне забезпечення.

Соціально-економічний ефект такого мобільного додатку – це інформування академічної спільноти, подальший розвиток корпоративної культури спілкування, інформування членів спільноти, що сприятиме широкій реалізації свого права (студентів і викладачів) на активну участь в житті навчального закладу, створення умов для формування навиків цифрового тайм-менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Воронкін О.С. Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем вищих навчальних закладів України. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/vsunud/2009-6E/09vosnu.htm> (дата звернення: 18.04.2020).
2. Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як? URL: <http://www.chasipodii.net/mp/article/1369/> (дата звернення: 18.04.2020).
3. Дистанційна освіта: плюси та мінуси. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/18/> (дата звернення: 18.04.2020).
4. Смолюк Н., Швець М. Актуальність і проблемність дистанційного навчання. URL: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npd_2013_1_50.pdf (дата звернення: 18.04.2020).
5. Маркозов Д.О. Дистанційне навчання як інноваційна форма освіти. URL: http://www.rusnauka.com/24_PNR_2009/Pedagogica/50819.doc.htm (дата звернення: 18.04.2020).
6. Моїсєєва Ю.Ю. Дистанційне навчання: інноваційна форма вищої освіти. URL: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/7639/1/1.pdf> (дата звернення: 18.04.2020).
7. Толочко В.М. Проблемні аспекти дистанційної форми освіти та можливості її використання в Україні. http://www.provisor.com.ua/archive/2009/N11/padfo_119.php (дата звернення: 18.04.2020).
8. Шуневич Б.І. Тенденції розвитку дистанційного навчання у зарубіжній вищій школі. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em7/content/08sbishf.htm> (дата звернення: 17.04.2020).

Секція №2
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Березенська С.М., старший викладач
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Харків

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ОБ'ЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПРОГРАМУВАННЯ

Аналіз педагогічних джерел показує, що єдиного підходу до визначення поняття «інтерактивні технології навчання» сьогодні не існує – в різних джерелах можна зустріти визначення одних і тих самих педагогічних алгоритмів і як технологій, і як методів, і як прийомів, і як активностей тощо.

В межах нашого дослідження скористаємося трактуванням поняття «інтерактивне навчання», яке дає О. Пометун [3], зосередившись на тому, що основою «інтерактивного навчання» є певна система способів, прийомів, методів та засобів освітнього процесу, яка забезпечує: «суб'єкт-суб'єктні» відносини педагога та здобувача освіти в ході навчальної діяльності; багатосторонню комунікацію; самостійне конструювання знань здобувачем освіти; використання зворотного зв'язку; постійну активність здобувача освіти. При цьому важливим аспектом застосування «інтерактивних технологій навчання» є організація такого інтерактивного навчального середовища, в якому має бути місце для «інтерактивного інструментарію», за допомогою якого формується індивідуальна траєкторія навчання здобувача освіти та його персональне навчальне середовище.

Вході підготовки до інтерактивного навчання об'єктно-орієнтованого програмування передбачається забезпечення можливості організації групових (2-3 здобувача вищої освіти) та фронтальних (для всієї групи) видів робіт. Робота у малих групах надає усім студентам можливість діяти, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування, зокрема, вироблення спільного рішення, розв'язання протиріч. При фронтальній роботі забезпечується володіння прийомами активного слухання, формування навичок публічного виступу та захисту власних ідей, взаємонавчання усієї групи.

Для цього доцільно скористатися сучасними сервісами, які дозволяють організацію парного програмування (наприклад, AWS Cloud9, Codeshare або Visual Studio Live Share). Парне програмування застосовують багато розробників – це дозволяє швидше і легше завершувати проекти (в порівнянні з роботою поодиночці), оскільки при парному програмуванні зменшується кількість відволікаючих чинників і покращується концентрація уваги. Техніка парного програмування передбачає, що двоє (або більше) розробників користуються однією клавіатурою і працюють спільно. Вони можуть постійно мінятися ролями, виступаючи то в ролі «водія», який пише код, то в ролі «штурмана», який спостерігає за його написанням. Крім того при парному програмуванні можуть виконуватися сесії віддаленого програмування, коли

розробники використовують персональні комп'ютери для написання програмного коду [1].

Серед методів інтерактивного навчання, які є результативними при навчанні об'єктно-орієнтованому програмуванню, доцільно назвати гейміфікацію. Причому цей метод не обов'язково передбачає створення гри в процесі навчання – гейміфікація, як правило, дозволяє забезпечити стимулювання до навчального процесу через винагороду за певну діяльність. Наприклад, це можуть бути бали, бейджі, бонуси і т.п. за вирішення певної задачі, за оригінальність запропонованого програмного коду тощо. При організації ігрової діяльності необхідно чередувати різні види взаємодії: один проти одного, команда проти команди, команда проти проблеми. При цьому важливим є зважений підхід до створення ситуації ігрової конкуренції – одних здобувачів невисока позиція в рейтингу мотивує, а інших, навпаки, лякає.

Серед ігрових інтерактивних методів для організації вивчення об'єктно-орієнтованого програмування можна обрати такі, як ігри-вправи з чітким алгоритмом дій по розв'язанню складної фахової ситуації; ігри-змагання «на час» або «на результат» з однаковим завданням для всіх здобувачів або малих груп; ігри-моделі з завчасно прописаними ролями, в яких відпрацьовується сценарій розвитку подій при тому чи іншому прийнятому рішенні.

Ще одним підходом до застосування методу гейміфікації в програмуванні є використання спеціалізованих онлайн-ресурсів з ігровими можливостями для ігрового проектування, під час якого створюється новий продукт або удосконалюється вже існуючий. С. Конюхов з посиланням на П. Мосальова та О. Седаєву виділяє такі групи ресурсів для навчання програмуванню [2]:

- Інструменти для навчання основам алгоритмізації (Code Monkey, Light-bot, Code.org та ін.);
- Інструменти для формування навичок написання коду під час гри (Code Combat, Bit'sQuest, RubyWarrior, CSS Diner та ін.);
- Інтерактивні практикуми, які поєднують теоретичні матеріали і практичні завдання (Codecademy, CodeSchool, Hexlet та ін.).

Застосування інтерактивного тестування для актуалізації базових знань, рефлексії при вивченні теоретичного матеріалу або для контролю (самоконтролю) отриманих знань – це ще одна інтерактивна методика при навчанні об'єктно-орієнтованому програмуванню. В якості інструментарію для створення тестових завдань та проведення тестування доцільно використовувати як парне програмування, так і методи гейміфікації.

У висновках можна зазначити, що при виборі методів інтерактивного навчання викладач має орієнтуватися на створення комфортного середовища, яке б викликало інтерес до навчання через внутрішню мотивацію, а також розкривало творчий потенціал здобувача вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Collaborative Coding Tools For Remote Pair Programming. URL: <https://www.ma-no.org/en/10-collaborative-coding-tools-for-remote-pair-programming> (дата звернення: 16.04.2020).

2. Конюхов С.Л. Використання ігрових технологій у процесі вивчення об'єктно-орієнтованого програмування. *Молодь і ринок*. №9 (140). 2016. С.132-136.

3. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. 142 с.

Гусак Л.П., к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інноваційний характер освітніх технологій, що використовуються в процесі організації освітнього процесу у вищій школі, стає одним з найважливіших інструментів в конкурентній боротьбі закладів вищої освіти в сучасних умовах. Підвищення якості, доступності, ефективності освіти, його безперервний і інноваційний характер, зростання соціальної мобільності і активності молоді, її залучення в різні освітні середовища роблять систему освіти важливим фактором забезпечення національної безпеки України, зростання добробуту її громадян.

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення та прогнозування на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на активні та конструктивні дії в швидко змінних ситуаціях [2].

Спробуємо відповісти, яким саме має бути сучасний інноваційний освітній заклад, щоб задовольняв всім параметрам і запитам держави. Безперечно, він повинен:

- бути конкурентоспроможним (наявність унікальної освітньої програми, спрямованої на отримання якісної освіти, затребуваність випускників не тільки на вітчизняному, а й на світовому ринку праці, а також компетентні кадри);

- бути комфортним (студенти і викладачі повинні відчувати себе в безпеці, повинні бути зручні аудиторії, спортзала, їдальня, медкабінети, лабораторії, комп'ютерні класи, бібліотека і т. і.);

- бути лідером серед інших ЗВО як за якістю наданої освіти, так і за кількістю міжнародних партнерів;

- мати досвід розробки та успішного застосування нових освітніх технологій, методів і методик навчання;

- вітати демократичний стиль управління;

- схвалювати активну і інтерактивну форму навчання;

- сприяти викладачам проводити дослідження і брати участь в різних конференціях і семінарах.

Тобто, викладач інноваційного освітнього закладу повинен постійно прагнути до особистісного та професійного розвитку, що, безсумнівно, вплине і на процес навчання, зробивши його в очах студентів більш поважним і цікавим.

Безперечно й те, що сьогодні однією з найбільш передових завдань освітньої системи є пошук і впровадження в освітній процес інновацій, які приживуться на території України і приведуть до підвищення якості освіти. Безумовно, існує велика кількість інноваційних підходів, тому кожен ЗВО, прагнучи підвищити якість наданої їм освіти, висуває свій метод і свій підхід, як найбільш зручний для даного навчального закладу. Відповідно, спробуємо проаналізувати найбільш популярні інноваційні підходи у вищій освіті і виявити підхід, який найбільш відповідає для впровадження в ЗВО.

Для сприятливого розвитку інноваційної освіти необхідно розвивати у студентів здатність до саморозвитку та саморегуляції, що посприяє вихованню фахівця, який вміє приймати креативні і конструктивні рішення в умовах надзвичайної напруженості. Адже основними перевагами професіонала є можливість працювати в умовах надзвичайної напруженості без зривів, помилок і професійного вигорання: професіонал повинен завжди прагнути до саморозвитку та самовдосконалення своїх професійних навичок, мислити творчо і висувати конструктивні рішення, вміння володіти своїми емоціями, мати високі комунікативні навички. Таким чином, метою сучасного студента має стати пізнання сутності досліджуваної дисципліни і виділення з потоку інформації різних дисциплін основної ідеї, яка, ставлячись до досліджуваної професії, пов'язує всі ці дисципліни. Виходячи з цього, розглянемо підходи, оволодіння і успішне застосування яких допоможе на шляху створення інноваційної освіти, а саме:

- сутнісний підхід має на увазі синтез дисциплін загальної та професійної підготовки, що передбачає створення міждисциплінарних зв'язків і успішне впровадження методів і методик однієї дисципліни в іншу. При сутнісному підході студент отримує більш цілісні знання з дисципліни;

- акмеологічний підхід тісно пов'язаний з сутнісним підходом і представляє собою комплекс наукових дисциплін, об'єктом вивчення яких є студент в процесі його саморозвитку в різних життєвих сферах. Акмеологічний підхід зосереджений на вивченні творчого потенціалу студента і забезпеченні його необхідними ресурсами та інформацією, необхідною для його подальшої самореалізації в обраній ним професії [1].

Однак перераховані вище підходи не можуть працювати в повній мірі без таких необхідних у наш час комп'ютерних технологій, які є основним джерелом отримання додаткової інформації на сьогоднішній день. Для введення комп'ютерних технологій в процес інноваційної освіти необхідно зробити наступні кроки:

- створити технологічні умови та програмне забезпечення, необхідне для комп'ютеризації освіти;

- забезпечити навчальні заклади фахівцями технічної підтримки, які зможуть навчати викладачів володінню комп'ютерними технологіями та їх використання у професійній діяльності;

- створити онлайн-бібліотеку, де студент і викладач зможуть знайти необхідний додатковий матеріал для досліджуваної дисципліни;

- реалізувати співробітництво освітнього закладу з галузями виробництва, науки і культури, а також з ринком праці через комп'ютерні технології.

Варто відзначити, що виділяються також такі методологічні підходи, які широко застосовуються у ЗВО з інноваційною спрямованістю:

Адаптаційний підхід – характеризується тим, що ЗВО підлаштовує свою програму навчання і виховує фахівців, згідно з вимогами цього часу, країни та роботодавців.

Аналітичний підхід – навчальний заклад прораховує зміни на ринку праці, тобто те, попит на які спеціальності зросте в наступні кілька років, і звертає більше уваги саме на їх розвиток.

Особистісно-діяльнісний підхід – характеризується тим, що звертає велику увагу на розвиток особистості кожного студента. У таких ЗВО велику популярність має відкрита система інтенсивного навчання, при якій студент може сам вибрати технологію навчання, яка йому підходить – складається індивідуальний графік навчання, що враховує всі його переваги і прогалини в освіті. Сюди входять такі типи навчання, як екстернат, заочна форма навчання, онлайн-навчання і т.і.

Модульно-компетентнісний підхід – характеризується своєю орієнтованістю на формування нового змісту навчання. В основі модульної інтерпретації навчального курсу повинен також забезпечуватись принцип системності, що передбачає: системність змісту, тобто створення навчальної програми, в якій будуть закріплені всі необхідні для вивчення даної дисципліни теми; чергування теоретичних і практичних занять, під час яких студент може застосувати на практиці знання, вміння і навички, отримані під час лекцій та практичних занять; підсумковий контроль отриманих під час семестру знань і здатність застосовувати їх на практиці.

Оптимізаційний підхід - характеризується удосконаленням ЗВО, створення для них нового змісту освіти, методів викладання та впровадження інноваційних технологій в освітній процес.

Отже, аналіз інновацій, що впроваджуються в систему вищої освіти, а саме: модернізація навчальних закладів системи вищої освіти, відбір і структурування змісту вищої школи, рівень підготовки кадрів у вищій школі-сприятиме вирішенню таких завдань, що стоять на сьогоднішній день перед вищою освітою:

- ефективно і цілісне засвоєння знань;
- вміння проводити наукові дослідження;
- розвиток навичок самоосвіти, саморегуляції і самоконтролю;
- розвиток творчих здібностей, ініціативності та вміння відстоювати свою думку під час дискусій;
- підвищення якості освіти.

Впровадження інноваційних технологій в освітню діяльність, в кінцевому рахунку, призведе до підвищення якості підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Вітвицька С.С. Акмеологічний підхід до педагогічної підготовки магістрів освіти. *Інтелектуальна та творча обдарованість: спільне та відмінне: матеріали круглого столу* (Київ, 23 січня 2012 р.). Київ: ТОВ «Інформаційні системи», 2012. С. 114-119.
2. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. Ужгород, 2007. 364 с.

Ковтун Е.О., к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ІННОВАЦІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Визначальна ознака сучасного суспільства полягає у переорієнтації економіки держав на новий рівень технологічного розвитку на основі розробки і використання високих технологій. Однією із необхідних умов формування нових високотехнологічних галузей економіки, стимулювання ринку інновацій та наукомісткої продукції є модернізація системи освіти. У зв'язку з цим, важливим і актуальним є аналіз досліджень інноваційних процесів у вищій освіті та сучасних моделей освітньої діяльності.

У науковій літературі значення інновацій у вищій освіті досліджуються у різних аспектах. Вищу освіту, як сферу інтелектуальної діяльності аналізували Л.І. Антошкіна, Г.С. Беккер, А.М. Бронська, М.Ф. Баймухамедов, С.С. Данилюк, О.А. Дубасенюк, О.О. Дугов, І.С. Каленюк, В.Є. Сафонова, І.В. Тимошенко та ін. Освітні інновації вивчали В.Ю. Биков, Н. Борисова, О.В. Пащенко, А.В. Хуторський, Л.І. Яковенко та ін. Проте аналіз численних наукових джерел дозволяє констатувати, що на сьогодні ситуація з інноваціями все ще розглядається як проблемна.

Інновації в освіті — це необхідне явище, динамічне за характером і розвивальне за результатами, яке дозволяє вирішити суперечності між існуючою системою і потребами щодо її вдосконалення.

На державному рівні інновації в системі освіти проявляються головним чином у якості рекомендацій, регламентованих законодавчими документами. Перш за все це новий Закон України «Про освіту», який став базовим для усіх інших спеціальних законів у сфері освіти та її суттєвого реформування. Нагальні вимоги до сучасних освітніх закладів, які визначає цей Закон, конкретизовано в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. А саме: «Модернізація і розвиток освіти повинні набути випереджального безперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в Україні та світі» [1, 2].

Сутнісною ознакою інновації у вищій освіті є вплив на якість підготовки майбутнього фахівця на підставі розширення можливостей поля освітнього середовища. За орієнтир інноваційних процесів в освіті береться теоретична модель «інноваційної людини», випробувана у світі. Інноваційна людина — особа такого соціально-культурного гатунку, яка здатна творчо і результативно

працювати, бути конкурентоздатною. Відповідно освітній процес повинен трансформуватися у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів [3, с. 128]. Виходячи з цього інноваційні процеси в освіті повинні розповсюджуватися на всі її структурні елементи:

- інновації в змісті освіти;
- у інновації в управлінні та організації освітнього процесу;
- у інновації в діяльності викладачів та відносинах між ними і студентами.

Інновації в освітньому процесі повинні бути направлені на підготовку конкурентоздатних фахівців, які зорієнтовані на динамічні зміни у науці та промисловості, здатні до самовдосконалення протягом всього життя, професійної мобільності і творчої реалізації в обраному полі професійної діяльності. Виходячи з цього вчені зосереджуються на тому, що інноваційна педагогічна технологія — це синтез досягнень педагогічної науки і практики, поєднання традиційних елементів існуючого досвіду і того, що породжено суспільним і технічним прогресом та гуманізацією, демократизацією суспільства і технологічною революцією. На нашу думку, джерелами і складовими частинами нових педагогічних технологій є: соціальні перетворення і нове педагогічне мислення; суспільні, педагогічні, психологічні науки; сучасний передовий педагогічний досвід; історичний вітчизняний і зарубіжний досвід (надбання попередніх поколінь); народна педагогіка.

Невіддільною та важливою частиною становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження до світового інформаційно-освітнього простору, є процес комп'ютеризації освіти, який супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії та практиці освітнього процесу, що пов'язано із внесенням коректив до змісту технологій навчання, які мають бути адекватними сучасним технічним можливостям і сприяти гармонійному входженню людей в інформаційне суспільство [3, с. 134].

Підготовка студентів до оптимального використання в до оптимального використання можливостей інформаційних технологій, підготовка кваліфікованих фахівців. Здійснюється за допомогою навчального процесу, позанавчальної діяльності й створення умов для ефективного застосування комп'ютерної техніки в повсякденному житті.

Поява нових інформаційних технологій пов'язана з широким застосуванням комп'ютерів. Тому технічно нескладним є завдання впровадження комп'ютерних програм, що дають можливість ефективного використання інноваційних технологій у процесі навчання. Мережеві технології призначені для телекомунікаційного спілкування слухачів із викладачами, колегами, працівниками бібліотек, лабораторій, установ освіти тощо. Телекомунікаційний доступ до баз даних здійснюється через всесвітню мережу інтернет. На нашу думку, найкраще використовувати наступні мережеві комунікації:

- електронну пошту (важливою властивістю електронної пошти, привабливою для освіти, є можливість реалізації асинхронного обміну інформацією);

- телеконференція (дає змогу всім, хто перебуває на значній відстані одне від одного, організувати спільне навчання, обговорювати навчальні проблеми, брати участь у ділових іграх, практикумах тощо в умовах так званого віртуального класу).

На наш погляд, одним із найкращих нововведень є проведення навчання у формі вебнарів. Вебінар – це онлайн-конференція, на якій один або кілька ведучих можуть проводити семінар, тренінг, презентацію або курси для групи від кількох учасників до декількох тисяч. Це зручно, так як не ви приходите на очне заняття, а очне заняття приходить до вас! Досить просто бути користувачем ПК, щоб пройти навчання в режимі вебінару, спеціальні знання для приєднання не потрібні. Технічні вимоги до ПК мінімальні. Ви не тільки присутні на занятті, вище й отримуєте доступ до запису вебінару.

Отже, найважливішою складовою навчального процесу у вищому навчальному закладі є науково-дослідницька діяльність студентів, що включає підготовку наукових доповідей, статей, тез, написання рефератів, курсових, дипломних та інших робіт, що на даний час не може відбуватися без новітніх інформаційних технологій. Поява мережевих засобів зв'язку та всесвітньої мережі інтернет сприяє впровадженню у процес професійної підготовки здобувача проблемно-дослідницьких комп'ютерних методів навчання.

Модернізація системи вищої освіти пов'язується насамперед із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій, в основу яких покладені цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення. Усе це потрібно для того, щоб зробити навчальний процес більш цікавим та різноманітним, що сприятиме покращенню пізнавальної активності та освітнього рівня майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.04.2020).
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://osvita.ua> (дата звернення: 12.04.2020).
3. Дубасенюк О.А. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти. *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи*: монографія; за ред. П. Ю. Сауха. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 444 с.
4. Данилюк С.С. Стратегічна організація процесу формування професійної компетентності сучасних фахівців засобами інтернет-технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищих школах*: зб. наук. праць. [редкол: Т.І. Сущенко (голов.ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2017. Вип. 36(89). С. 134-140.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ Е-ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні відбувається формування суспільства знань, збалансованого цифрового простору, перспективних цифрових технологій для інформатизації освіти тощо.

Якісна освіта – основний напрям розвитку інформаційного суспільства, це безперервний процес, який має забезпечуватись сукупністю умов для постійного поновлення знань.

Якісна безперервна освіта має бути забезпечена на основі перспективних цифрових технологій і динамічних систем підтримки перспективних технологій навчання у рамках Е-освіти. Цифрові технології суттєво впливають на зміну організаційних форм і методів навчання, формування нового змісту освіти.

Знання - головний інтелектуальний ресурс суспільства, обсяги та темпи накопичення цих знань постійно зростають. Комунікаційне середовище і цифрові технології накопичення і відновлення знань є основою побудови системи безперервної освіти.

Використання перспективних цифрових технологій у реалізації безперервної освіти висуває нові завдання [1-6].

До основних аспектів для радикальних перетворень вищої освіти на основі цифрових технологій можна віднести:

- навчальні програми повинні забезпечити здобувачів вищої освіти базовими знаннями і вміннями, які є потрібними протягом всього життя;
- заклади освіти різних рівнів, зокрема заклади вищої освіти, мають пропонувати ширший набір програм для різних категорій людей з різноманітними мотиваціями та цілями, потрібно враховувати потреби людей різного віку, що бажають змінити професію, отримати другу освіту, підвищити свій професійний рівень та кваліфікацію через короткотермінове навчання;
- зміна процедури проведення оцінки якості навчання, яка має бути прозорою і зрозумілою.

З широким впровадженням цифрових технологій необхідна зміна традиційних підходів, що ґрунтувалися на конкретних дисциплінах, до проблемно-орієнтованих методів формування знань.

Базові підстави розвитку науково-освітнього простору:

- знання та інновації є основою;
- постійний розвиток для забезпечення реалізації цифрових можливостей для кожного, доступ до знань, інформації та навчання;
- направленість на підтримку та розвиток міжнародної співпраці;
- забезпечення захисту від низької якості послуг;
- спонукання розвитку якісної вищої освіти.

Базова складова інтерактивного освітнього простору – динамічна система підтримки безперервних технологій навчання, зокрема е-освіти.

Віртуальна модель такої системи складається з інформаційних (освітніх, наукових тощо) ресурсів для підтримки наукової і освітньої діяльності.

Освітні і наукові ресурси включають:

- віртуальні бібліотеки (е-бібліотеки);
- ресурси і курси дистанційного навчання;
- електронні підручники, посібники (е-посібники);
- методичні та консультативні каталоги;
- телекомунікаційні проекти навчальної спрямованості;
- репозитарії наукової інформації тощо [5].

Діяльність дослідників направлена у цій галузі на формування знань і інформації у електронному вигляді.

Але значні проблеми стосуються розробки технологій аналізу та пошуку в реальному часі потрібних знань, розробки е-технологій навчання тощо.

У функціональних моделях е-освіти у першу чергу доцільно розвивати такі напрямки:

- навчальні і наукові ресурси (е-бібліотеки, е-портали, електронний навчальний контент);
- оптимальна система підтримки прийняття рішень (пошук оптимальних освітніх траєкторій);
- ефективні моделі синтезу та аналізу освітніх ресурсів, зокрема е-ресурсів;
- навчально-технологічні системи (бази даних і бази знань, механізми управління освітньою діяльністю, ефективна технологічна підтримка вирішення освітніх задач, банк інтелектуального досвіду тощо);
- системи навчання з розвинутим інтелектуальним / смарт сервісом, зокрема е-системи;
- комунікативні системи, які спрямовані на спільне вирішення освітніх завдань і здійснення діалогу з розподіленою аудиторією;
- персоналізований освітній модуль здобувача вищої (або іншої) освіти.

Зрозуміло, що розробка повного комплексу модулів вимагає значних фінансових вкладень коштів, але побудова такого динамічного комплексу надає значні можливості для доступу кожного до безперервної освіти.

Сьогодні у всьому світі, і в Україні зокрема, одне з основних завдань є наповнення інтерактивного освітнього простору мережним освітнім ресурсом.

У рамках е-освіти останнім часом все більшу вагу набуває «мобільна освіта», під якою доцільно розуміти:

- освіта за допомогою мобільних технологій, де технології мають фіксоване місце розміщення (наприклад, знаходяться у класі або на одному віртуальному порталі, наприклад такі популярні системи управління навчанням в Інтернеті як Moodle, Droople, WebCity тощо, портали, які здійснюють з одного місця у мережі менеджмент е-освіти);
- освіта через контексти (англ.: across contexts), де основний фокус зосереджений на взаємодії основних учасників освітнього процесу, що відбувається на базі пересувних засобів або стаціонарних технологій (освітній

процес за допомогою ноутбука, мобільного телефону, Інтернету або відео-класу із супутниковим зв'язком);

– акцент на тому, як освітні інститути, і суспільство в цілому, можуть адаптуватися і підтримувати модель е-освіти.

Побудова ефективного освітнього простору вимагає:

– розробки і затвердження спеціалізованих нормативних актів і на державному, і регіональному рівнях;

– ширшої демократизації наукової та освітньої діяльності;

– широкого та ефективного співробітництва закладів вищої освіти усіх форм власності та спрямування;

– вдосконалення традиційних і комбінованих форм навчання;

– впровадження і розвитку нових перспективних форм навчання, зокрема е-освіти;

– покращення інформаційної і матеріальної підтримки і науки і освіти;

– забезпечення широкої доступності навчання через застосування дистанційно-орієнтованих технологій, е-освіти;

– розробки нових методів проектування дистанційних курсів тощо.

Список використаних джерел:

1. Седаметова З., Темненко В. ІТ-освіта 21-го століття: технічні можливості та очікувані навички педагога та учня. *Інформатика*. 2011. № 4/5. С. 26-32.

2. Старева А. М. Інтерактивна технологія навчання студентів у вищій школі. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Pedagogics/2005_29/29-5.pdf (дата звернення: 19.04.2020).

3. Табачник Д. Роль ІКТ у створенні єдиного європейського освітнього простору. *Інформатика*. 2011. № 4/5. С. 4-9.

4. Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства <http://www.itu.int/wsis/index.html> (дата звернення: 19.04.2020).

5. Гриценко В.И., Кудрявцева С.П., Колос В.В., Веренич Е.В. Дистанционное обучение: теория и практика. Київ: Наук. думка, 2004. 375 с.

6. Ліщинська Л.Б. Е-освіта в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства України. *Інтерактивний освітній простір ЗВО* : матеріали всеукраїнського науково-практичного вебінару (м. Вінниця, 4 березня 2019 р.). Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2019. С. 68-71.

Мерінова С.В., к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

COURSERA: ЗРУЧНИЙ І ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ВЧИТИСЯ ОНЛАЙН

Ще півтора століття тому Льюїс Керолл в своїй «Алісі в Задзеркаллі» висловив твердження, що доводиться бігти щодуху, щоб тільки залишитися на

місці. У фаховому сенсі це означає, що спеціаліст, що не займається постійним поновленням та підвищенням своїх знань та навичок у відповідності до вимог часу, безнадійно відстане від своїх більш активних колег і, звичайно, через деякий час його здобутки не будуть потрібні в контексті нових викликів часу. Ще більше це є актуальним в сучасних умовах. Зміни в суспільному розвитку у всіх галузях науково-технічного прогресу, економіки, освіти, а також в юридично-правовій сфері настільки стрімкі і кардинальні, що традиційні методи для їх освоєння не дають змоги «йти в ногу» з постійними новаціями. Під традиційними методами слід розуміти осмислення нових відкриттів, введення їх у наукову галузь через видання нових друкованих видань. В сьогоднішніх умовах жорсткої конкуренції, швидкого обміну інформацією завдяки революційному розвитку технологій, автоматизованим можливостям обробки даних використання традиційних методів впровадження наукових відкриттів означає бути приреченим на безнадійне відставання від вимог часу. Тому необхідні нові підходи в освоєнні величезної кількості досягнень і нових знань, щоб бути спеціалістом, затребуваним не тільки на даний момент, але й в майбутньому.

Для того, щоб залишатися кваліфікованим і затребуваним фахівцем, необхідно і доводиться постійно вчитися, уважно слідкувати за новаціями, що пропонуються для покращення якості, збільшення продуктивності та безпеки праці, освоювати нові методи та підходи в підвищенні власної кваліфікації і т. ін. Раніше для цього доводилося йти на курси підвищення кваліфікації (на шкоду основній роботі) або самостійно шукати літературу і стежити за новинками. Звичайно, що це потребувало великої кількості часу. Особливо важливими ці вимоги є до наукових співробітників та викладачів науково освітніх закладів. В цій галузі необхідно не тільки «йти в ногу з часом», але й передбачати та прогнозувати подальші напрямки розвитку суспільства. Це дасть змогу готувати фахівців, що будуть підготовлені до тих змін, що стануться за час їхнього навчання в учбовому закладі. Для цього необхідний доступ до якнайбільшої кількості наукових знань, що кожного дня з'являються не тільки в нашій країні, але й у всьому світі. Світові тенденції дали великі позитивні можливості для доступу до великої кількості надбаних знань в дуже стислі терміни. Завдяки інформаційним технологіям нові розробки практично миттєво стають надбанням фахівців, що мають доступ до мережі Інтернет[1].

З кожним роком в інформаційному просторі з'являється все більше зручних ресурсів для самостійного навчання та підвищення кваліфікації з доступом до розробок найкращих науковців та університетів світу. Так, у 2012 році з'явився і дуже швидко знайшов всесвітню популярність проєкт Coursera – ресурс для навчання онлайн. За час свого існування у згаданому проєкті відкрито курси найбільших і найвідоміших університетів світу - Стенфордського, Мюнхенського, Пекінського, Цюріхського і більше сотні інших. Більшість з них є безкоштовними.

Coursera пропонує й нові методи та підходи для навчання студентів, коли людина сама обирає найзручнішу форму і час для проходження курсів. Зазвичай курс навчання займає від трьох тижнів до семестру. Найбільш

популярні курси середньої довжини, які тривають півтора-два місяці. Протягом цього часу викладач поступово викладає матеріал. Лекції обов'язково знімаються на відео, а також дублюються в текстовому вигляді та у формі презентацій. Це зроблено для зручності тих, хто навчається, оскільки учням не потрібно бути присутнім на лекції в строго певний час, а також матеріал стає більш доступним для навчання в будь-якому часовому поясі світу. Студенти можуть перебувати у навчальному процесі тоді, коли у них буде для цього можливість. Наприклад, переглянути на смартфоні, поки їдуть куди-небудь в транспорті. З іншого боку, такий вільний графік навчання вимагає від студента певної самодисципліни. Подібний підхід до процесу отримання знань дає можливість задіяти будь-який вільний час, що має студент курсу та за будь-яких обставин. Це сильно скорочує терміни для засвоєння нових досягнень будь-якої галузі суспільного розвитку [2, 3].

Крім того є можливість не тільки отримати нові знання в тому чи іншому напрямку, але й перевірити їх засвоєння та правильне розуміння, адже курси навчання складається не тільки з лекцій. В нього також включено тести (для контролю знань) і практичні завдання. На ресурсі створено можливість спілкування з викладачем, в процесі якого можна поставити запитання, уточнити та в'яснити те, що незрозуміло, поговорити з ним на теми, що цікавлять. Для цих цілей служить спеціальний форум. Тут можна також поспілкуватись із іншими студентами курсу, що також є додатковими можливостями в процесі навчання через ознайомлення з досвідом інших людей, які є нашими колегами. На деяких курсах Coursera часто є випускні міні проекти, які можна показати роботодавцю як приклад коду [1, 4].

Coursera має і певні недоліки: хоча навчальні матеріали і лекції безкоштовні, проте контрольні завдання і тести платні. А практичні завдання - це головне для закріплення матеріалу і перевірки знань. Також на деяких курсах Coursera замало теорії, тому вони не дають достатньо знань, щоб зуміти відповісти на всі хитромудрі питання на співбесіді. Потрібно читати додатково статті або книги.

Основною перешкодою для отримання світового надбання за допомогою інформаційних технологій є мовний бар'єр. Оскільки провідні університети світу провадять викладання англійською мовою, то й більшість курсів зараз проводяться англійською мовою. Для доступу до курсів іншомовних студентів передбачено супровід лекцій субтитрами інших поширених мов: французькою, німецькою, російською, китайською. Такий підхід дає можливість не тільки отримати нові знання в цікавій для вас області, а й удосконалити знання іноземної мови, що теж є безсумнівним плюсом.

Проаналізував приклад лише одного ресурсу онлайн навчання можна побачити безсумнівні переваги для отримання нових знань та навичок в порівнянні з традиційними методами навчання за підручниками, та друкованими виданнями. Звичайно, що базові знання, що важливі та незмінні з плином часу варто продовжувати засвоювати із застосуванням раніше розроблених методів та ресурсів. Але освоєння нових знань та технологій, своєчасне впровадження позитивних змін в галузях розвитку суспільства може

бути успішним лише при застосуванні прогресивних методів та можливостей навчання, що зайняли провідне місце в галузі знань завдяки інформаційним технологіям.

Список використаних джерел:

1. Coursera відкриває доступ до своїх курсів для українських студентів. URL: <https://www.hurtom.com/portal/25872/coursera-відкриває-доступ-до-своїх-курсів> (дата звернення 15.04.20).
2. Оленка Дмитрик. Освіта DIY. *KORYDOR*. 12 листопада 2013 р. URL: <https://web.archive.org/web/20131112164518/http://korydor.in.ua/education/1506-kursera-osvita> (дата звернення 15.04.20).
3. Освітня online-платформа Coursera запустила курс з українським перекладом. *Українська правда*. 8 жовтня 2013 р. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2013/10/8/140427/> (дата звернення 15.04.20).
4. Курси з українськими субтитрами. Coursera. URL: <https://www.coursera.org/courses?orderby=upcoming&subs=uk> (дата звернення 15.04.20).

Рум'янцева К.Є., к.пед.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ, м. Вінниця

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ДОШКИ IDROO В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вчені багатьох країн стверджують, що однією з найважливіших умов функціонування системи освіти майбутнього є створення єдиного освітнього та інформаційного простору на основі педагогічних та інформаційних технологій.

Людство підійшло до тієї межі свого розвитку, коли методи збирання, зберігання, оброблення й поширення інформації перестали задовольняти його потреби. Зрозуміло, що наступною фазою розвитку суспільства після постіндустріальної стане інформаційна. Йдеться про глобальні телекомунікації, які відкривають широкий світ.

Загалом під дистанційною освітою розуміють комплекс освітніх послуг, наданих широким верствам населення в країні та за її межами за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані.

Дистанційна освіта є однією з форм системи неперервної освіти, що покликана реалізувати права людини на освіту й отримання інформації. Дистанційна освіта надасть можливість однакової доступності навчання для різних верств населення через більш активне використання наукового та освітнього потенціалу провідних університетів, інститутів та різноманітних галузевих центрів підготовки кадрів.

Дистанційна освіта дасть змогу отримати основну чи додаткову освіту, не відволікаючись від провідної діяльності. Зрештою, створювана система

дистанційної освіти спрямована на розширення освітнього середовища в нашій країні.

Центральною ланкою дистанційної освіти є засоби телекомунікацій, що надають можливість забезпечити освітній процес:

- 1) Необхідними навчальними та навчально-методичними матеріалами.
- 2) Зворотнім зв'язком між викладачем та студентом.
- 3) Обміном управлінською інформацією в середині системи дистанційного навчання.
- 4) Виходом у міжнародні інформаційні межі.

Світові тенденції розвитку освіти дають підставу стверджувати, що майбутнє за гнучкими моделями освітнього процесу, в яких поєднуються різні засоби, методи і технології. Саме в цьому напрямі повільно, але невпинно розвивається освітня система України та, зокрема, змінюються її підходи до вивчення математичних дисциплін у ЗВО.

Впровадження інтерактивних технологій активно формує сучасний освітній простір – складну, відкриту, цілісну, динамічну підсистему соціального простору, в якій проводиться освітня діяльність. Основна властивість освітнього простору – інтерактивність, можливість швидкої взаємодії викладача і студента з метою розвитку пізнавальної активності останніх.

Вимушене дистанційне навчання, пов'язане з карантинними заходами в країні, поставило викладачів ЗВО, зокрема математиків, перед непростими викликами: як організувати навчання студентів вищій математиці в умовах карантину, коли викладач не може бути поруч, як організувати якісний зворотній зв'язок зі студентом. Вирішенням даних проблем є використання віртуальної електронної дошки IDroo // Untitled board, яка є безкоштовним додатком до популярних програм Skype, Zoom, Discord та інші. Робота в цій дошці дає можливість двостороннього зв'язку студента з викладачем, студента зі студентом, засоби для групової роботи, використання мережних та хмарних технологій. Можна зберігати результати попередньої роботи в дошці у файл і знову відкривати для продовження роботи.

Панель редагування містить набір інструментів для малювання (від руки, лінії, відрізки, коло, еліпс, прямокутник), редактор формул, різнокольорові маркери, ластик та інше (рис.1).

Використання інтерактивної дошки IDroo під час дистанційного вивчення курсу вищої математики дає можливість:

- 1) Якісно, ефективно та динамічно подавати навчальний матеріал;
- 2) Істотно підвищувати мотивацію студентів;
- 3) Активізувати пізнавальну діяльність студентів та їх комунікативні навички. Інтерактивна дошка IDroo – це дієвий інструмент для організації самостійних та колективних форм роботи, дискусій у яких розвивається вміння аргументувати і пояснювати свою точку зору;
- 4) Одночасно використовувати різні матеріали та ресурси.

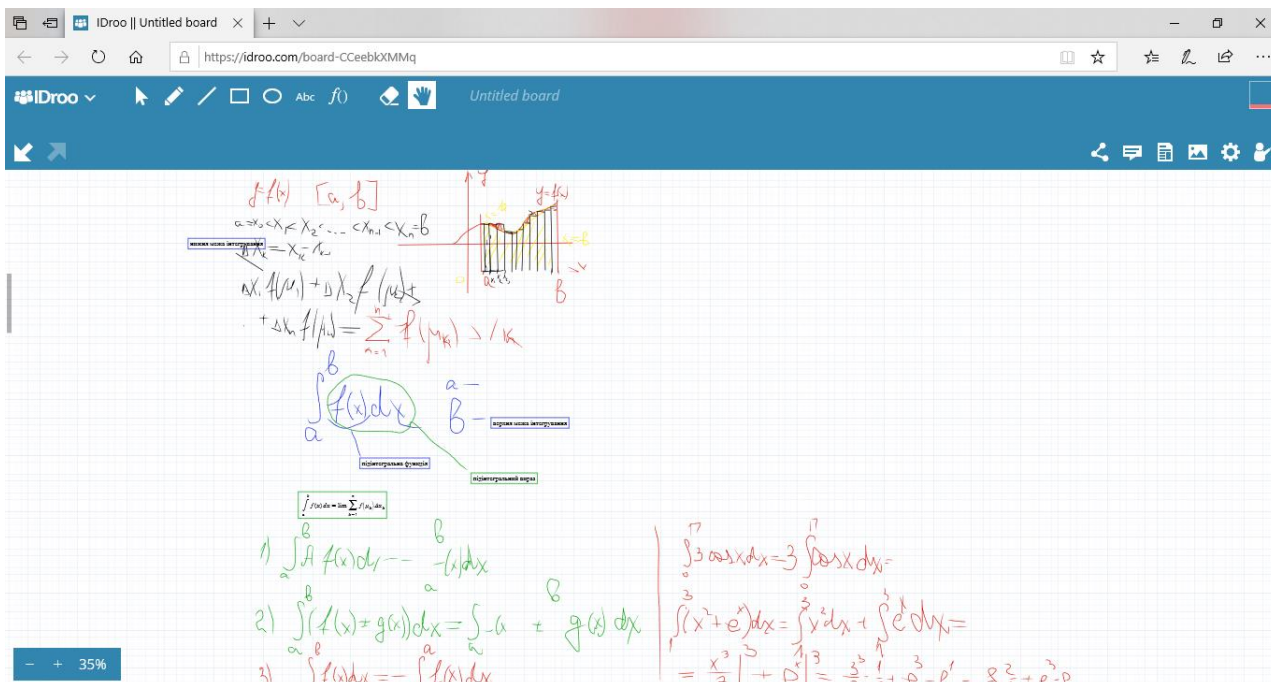

Рисунок 1 – Інтерфейс дошки та панелі редагування

Список використаних джерел:

1. Ігнат'єва А.І. Удосконалення дистанційного навчання студентів в системі безперервної освіти. *Фізико-математична освіта: науковий журнал*. 2017. Вип. 1(11). С. 52-55.
2. Ковтонюк М.М. Сайт “Математичний аналіз і диференціальні рівняння вивчаю сам” в освітньому просторі студента вищого навчального закладу. *Математика та інформатика у вищій школі: виклики сучасності: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., 18-19 травня 2017 р.* / Міністерство освіти і науки України, Вінницький державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського [та ін.]. Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2017. С. 128-131.

Семенюк І.Ю., к.е.н.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ОНЛАЙН-ОСВІТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ

Для формування професійних компетентностей студентів, які б відповідали вимогам сучасного ринку праці надзвичайно важливою є онлайн-освіта як вагомий елемент самостійної роботи. Протягом останніх років у вільному доступі з'являється все більше онлайн-курсів, що дозволяють поглибити теоретичні та практичні знання студентів економічних спеціальностей.

«Prometheus» – найвідоміша платформа масових відкритих онлайн-курсів, що також є першим та найбільшим проектом безкоштовної освіти в Україні. Місією даного проекту є зробити найкращі курси від провідних викладачів, університетів та організацій світу доступними для всіх, а метою – революція в освіті в Україні [1].

Платформа є досить простою у користуванні, достатньо лише зареєструватись та обрати курс. Так, наприклад, при вивченні дисципліни «Моніторинг та оцінювання державної політики» для студентів спеціальності «Публічне управління та адміністрування» корисними будуть наступні курси: «Основи державної політики», «Механіка реформ», «Децентралізація в Україні – теорія», «Медіаграмотність: практичні навички», «Доступ до публічної інформації від А до Я», «Доступ до інформації для розпорядників» тощо. Після успішного проходження відповідного курсу студенти мають можливість отримати сертифікат.

«Edera» є ще однією платформою, яка робить онлайн-освіту в Україні якісною та доступною [2]. Зокрема, для студентів, які опановують дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» та «Організація зовнішньоторговельних операцій» досить актуальними є курси «Експорт, ринки ЄС та інтернаціоналізація бізнесу» та «Smart Exporter: електронні ресурси, регулювання та вимоги для експорту до ЄС». Слід зауважити, що після проходження курсів на платформі «Edera» також можливо отримати відповідний сертифікат.

Перша дистанційна платформа громадянської освіти від Відкритого Університету Майдану (ВУМ on-line) надає доступ до курсів від провідних викладачів бізнес-шкіл, громадського сектору, практиків з бізнесу та соціальної сфери. Теми навчальних курсів пов'язані з: персональним розвитком, підприємництвом, як механізмом якісного розвитку громади і суспільства, розумінням побудови та діяльності відкритого суспільства і його формування в Україні [3].

Крім того, існують іноземні платформи, де студенти можуть як пройти онлайн-курси від провідних університетів світу, так і удосконалити рівень володіння англійською мовою. Однією з таких платформ є «Coursera», що являє собою освітній проект, заснований Стендфордським університетом [4]. Однак, не усі курси на «Coursera» є безкоштовними.

Цілком очевидно, що впровадження елементів онлайн-освіти в процес підготовки студентів має ряд переваг (рис. 1).

Таким чином, реалії сьогодення вимагають від майбутніх фахівців економічних спеціальностей відповідних навичок самоосвіти та саморозвитку, що зумовлено високим рівнем конкуренції на ринку праці. Одним із головних шляхів вирішення даної проблеми є онлайн-освіта.

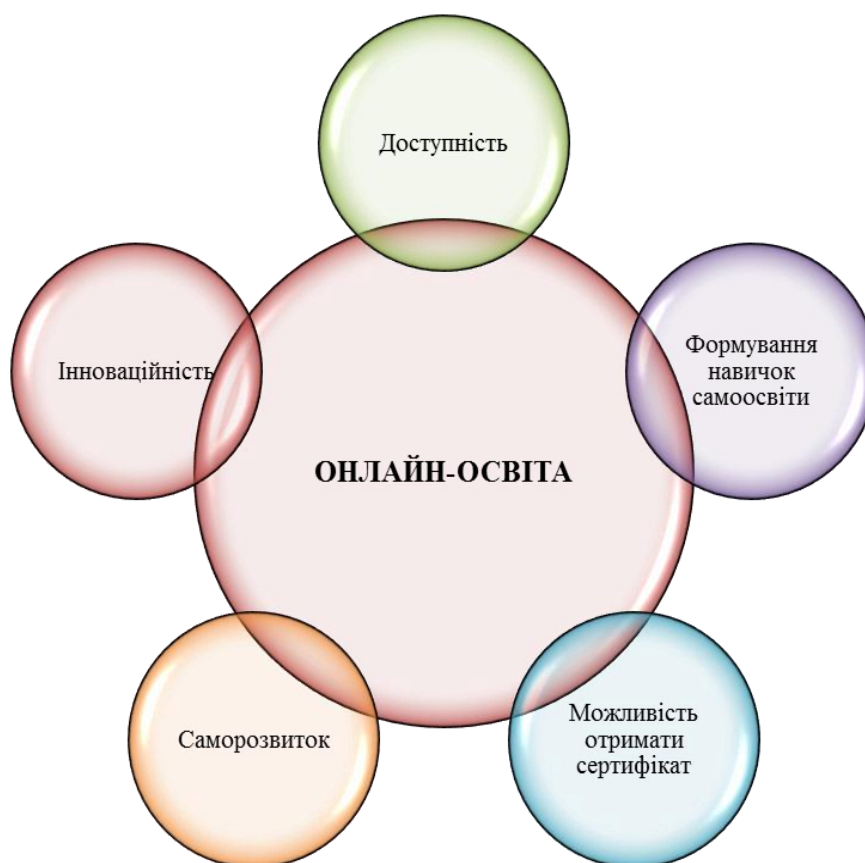

Рисунок 1 – Переваги онлайн-освіти для студентів

Список використаних джерел:

1. Платформа масових відкритих онлайн-курсів «Prometheus». URL: <https://prometheus.org.ua/> (дата звернення: 13.04.2020).
2. Студія онлайн-освіти «Edera». URL: <https://www.ed-era.com/> (дата звернення: 13.04.2020).
3. Перша дистанційна платформа громадянської освіти від Відкритого Університету Майдану (ВУМ on-line). URL: <https://vumonline.ua/> (дата звернення: 13.04.2020).
4. Платформа онлайн-освіти «Coursera». URL: <https://www.coursera.org/> (дата звернення: 13.04.2020).

Соколовська В.В., к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ
ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

Сучасні інновації в освіті – все, що пов’язано з впровадженням у практику передового науково-педагогічного досвіду. Навчально-виховний процес, який займає в сучасній науці провідне місце, спрямований на передачу студенткам

знань, умінь, навичок, на формування особистості. Інноваційні технології у вищій освіті дозволяють регулювати навчання, направляти його в потрібне русло.

Суть інноваційних методів полягає в тому, щоб організувати навчальний процес у формі діалогу, що допоможе здобувачам вищої освіти навчитися виражати свої думки, аналізувати проблемні ситуації і знаходити ефективні шляхи їх вирішення. Такі методи дозволяють підвищити рівень вищої освіти, розвивають студентів, формують навички та вміння, які будуть використовуватися ними в подальшій професійній діяльності [1].

Так, лекційні заняття проводяться у формі лекції-бесіди з елементами дискусії, обміном думками, мозковим штурмом, що дозволяє залучити студентів до бесіди, колективного дослідження проблеми, обміну думками. Метод навчальних дискусій ефективний при вивченні складного і об'ємного матеріалу. Групу студентів можна розбити на невеликі підгрупи (по 5 - 7 осіб) і запропонувати на розгляд певні економічні ситуації.

Перевагами методу навчальних дискусій є не тільки закріплення матеріалу, використання власного досвіду студентами, вміння переносити знання з однієї області в іншу, але і розвиток комунікативних здібностей, командного духу, самостійного мислення.

Базове поняття наступного методу – кейс. Кейс – це опис складної ситуації з супутніми фактами, розуміння якої вимагає її поділу на окремі відносно самостійні частини, а потім – аналіз кожної частини та об'єднання висновків для отримання цілісної картини.

Метод «case study» дозволяє вирішити певні завдання: виділення комплексу проблем конкретної ситуації; визначення її структури, чинників, що зумовили виникнення даної ситуації, її моделювання; побудова системи оцінок; прогнозування майбутнього стану, розробку рекомендацій та програми дій по вирішенню ситуації [3].

На заняттях з використанням даного методу застосовуються різні ситуаційні завдання, виробничі ситуації, які безпосередньо зустрічаються на підприємстві. Наприклад, в курсі дисципліни «Управління проектами» виробничі ситуації застосовуються за темами:

- «Планування ресурсів і витрат»;
- «Складання проектного бюджету»;
- «Контроль за виконанням проекту»;
- «Управління якістю проектів» та ін.

Застосування методу аналізу ситуацій сприяє розвитку аналітичного мислення студентів. Результатом є не тільки знання, а й навички професійної діяльності.

Як інновації у викладанні економічних дисциплін застосовується метод проектів. Інноваційна освітня проектна діяльність є ефективною формою організації навчального процесу, спрямованої на індивідуальний розвиток пізнавальних інтересів і творчих здібностей студентів.

Даний метод передбачає оволодіння технологією презентації різних творчих робіт (звітів, оглядів, рефератів, доповідей на професійно-орієнтовані

теми). Метод проєктів завжди передбачає вирішення деякої проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів і засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань і умінь з різних галузей науки, техніки, технології, творчих галузей.

У цих умовах студенти виступають в ролі розробників, коли вони використовують комп'ютер як інструмент економічного пізнання, отримання доступу до інформації, інтерпретації та організації своїх власних знань та подання цих знань іншим студентам в ході практичних занять. Перевагою комп'ютерних презентацій є збільшення темпу занять, постійна наявність необхідної інформації перед очима студентів, а також повернення до потрібної інформації при необхідності на будь-якому етапі навчального процесу, що сприяє кращому засвоєнню нового матеріалу[5].

До критеріїв оцінювання виконаних проєктів можна віднести:

- дотримання вимог до оформлення роботи;
- повнота розкриття теми;
- обсяг використаної інформації, що виходить за рамки програми;
- обсяг використаної літератури;
- логіка викладу, переконливість міркувань, оригінальність мислення, чіткість структуривання роботи;
- доступність, логічність і свобода публічного викладу змісту і результатів дослідження;
- розуміння суті поставлених запитань, аргументованість, лаконічність і чіткість відповідей.

Як показує практика, використання інноваційних методів у закладах вищої освіти є необхідною умовою для підготовки висококваліфікованих фахівців. Використання різноманітних методів і прийомів активного навчання пробуджує у студентів інтерес до навчально-пізнавальної діяльності, що дозволяє створити атмосферу мотивованого, творчого навчання і одночасно вирішувати цілий комплекс навчальних, виховних, розвиваючих завдань.

Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю. Інноваційний розвиток суспільства і сучасні мережні технології систем відкритої освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. НТУ "ХПИ", 2016. №28. С. 25-50.
2. Дослідницькі університети України. URL: <http://osvita.ua/vnz/glossary/38681> (дата звернення: 13.04.2020).
3. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України / За ред. Я. Жаліла. Київ: НІСД, 2013. 71 с.
4. Сафонова В.Є. Вища освіта – ресурс формування інноваційної економіки: монографія. Київ: ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2014. 336 с.
5. Яковенко Л.І., Пащенко О.В. Економічні основи модернізації вищої освіти в умовах становлення економіки знань. Полтава: Скайтек, 2015. 216 с.

Секція №3
СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бабіна В.О., к.політ.н., доцент
Одеський політехнічний університет, м. Одеса

ОСОБИСТІСНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Особлива роль освіти в сучасному світі, перетворення його в важливу сферу людської діяльності роблять проблему підготовки майбутніх фахівців однією з пріоритетних. На сучасному ринку праці основою конкурентоспроможності фахівця є його готовність до постійного професійного зростання і професійної мобільності. На сьогоднішній день споживачі освітніх послуг потребують інноваційних менеджерів. Для випускника професійної школи будь-якого рівня визначальне значення набуває, нарівні з оволодінням сумою конкретних знань, умінь і навичок, перш за все вміння їх застосовувати для прийняття управлінських рішень в найскладніших професійних ситуаціях. Даний аспект актуалізує проблему підготовки конкурентоспроможних спеціальностей, що володіють, крім міцної теоретичної бази, необхідним набором професійно важливих якостей, що становлять основу професійної компетентності.

Основною метою професійної освіти стає формування у випускника постійного прагнення до самовдосконалення і, як наслідок, розвиток у нього якостей конкурентоспроможної особистості. Саме конкуренція на ринку праці спонукає вищу школу до розвитку у студентів вузів навичок персонального маркетинг-менеджменту. В енциклопедичному словнику під конкурентоспроможністю на ринку праці розуміється відповідність якості робочої сили попиту роботодавця [1, с.244]. За даними досліджень було виявлено, що тільки 51% випускників-менеджерів працюють за спеціальністю, а 49% працевлаштовані не за фахом. Це свідчить про те, що половина бакалаврів-менеджерів змушена змінювати сферу діяльності, як наслідок, багато з них здобувають додаткову освіту [2]. Серед основних причин низької конкурентоспроможності молоді на ринку праці, названих роботодавцями, слід зазначити: – комунікативні навички (15%); – переважання теоретичних знань над практичними навичками (11%); – співробітники не вміють адекватно оцінювати себе як фахівця (7%). При цьому більшість респондентів зазначили, що старт їм як майбутньому керівнику дало:

- особисте бажання працювати і професійна розвиватися;
- внутрішня готовність брати на себе відповідальність.

З цього можна зробити висновок, що вища школа дає студентам теоретичну базу освіти, розуміння аналізувати інформацію і робити висновки. Вузькими фахівцями випускники стають, застосовуючи свої теоретичні знання

тільки в професійній діяльності. У частини студентів з'являються сумніви в правильності вибору вузу, спеціальності менеджера, вже на першому курсі вони починають переживати розчарування в одержуваній професії.

Як показують соціологічні дослідження, на питання про причини вступу до вузу не більше 45% опитаних відповідають, що вступ до вузу викликано бажанням отримати хороші знання і стати кваліфікованим фахівцем за обраним напрямом. Також більше 80% студентів 3-4 курсів ще не замислювалися про місце майбутньої професійної діяльності і не усвідомлюють необхідність розвитку практичних умінь, придатних для майбутньої професійної діяльності. 40% студентів не впевнені в собі і в своїх силах, важко виділити в собі якості, які можна і потрібно розвивати як професійні знання та вміння. Лише 13% опитаних студентів можуть чітко описати свій професійний маршрут на найближчі 3-5 років, в якому визначені, в тому числі, професійні устремління. З них всього 8% розуміють, якими шляхами і способами можна досягти поставлених цілей, і тільки 2% вирішують проміжні завдання, які в зазначені терміни повинні привести до поставлених цілей, тобто готуються до певної професії, самостійні отримують необхідні додаткові знання, прагнуть потрапити на стажування в компанію, в якій бачать себе як фахівця. Для того щоб випускник, який не має досвіду роботи за отриманою спеціальністю, міг дати старт своїй успішній кар'єрі, йому необхідно перш за все ще в період навчання:

- допомогти усвідомити важливість побудови кар'єри з першого курсу університету;

- визначити напрямки професійної діяльності, зібрати і проаналізувати інформацію про бажану професію, професійні обов'язки, компанію, в якій бачить себе працівником випускник;

- допомогти осмислити пороги компетенцій для просування вгору по кар'єрних сходах або розвитку по горизонталі, знайти і ефективно розподілити ресурси, в першу чергу тимчасові, для досягнення професійних цілей, позначити можливі перешкоди і способи їх подолання;

- допомогти створити прямий зв'язок навчання і розвитку кар'єри, оцінити досягнення в майбутній професійній діяльності (наприклад, використовуючи модель компетенцій);

- студенти повинні уявляти, що навчання не може бути метою (отримати диплом), воно повинно стати засобом для побудови успішного і гармонійного життя;

- співвіднести дані аналізу з особистими здібностями, бажаннями і устремліннями в професійному сенсі;

- показати переваги цільового мислення перед проблемним, вказати відомі способи стратегічного планування кар'єри та особистого життя, аргументувати послідовне і цілеспрямоване застосування ефективних методів планування в особистій повсякденній практиці з метою оптимального і осмисленого використання часу навчання у вищій школі;

- допомогти в побудові власного іміджу, співзвучного з певною професією, застосовуючи мето-дики, відомі в маркетингу; високий рівень розвитку базових

характеристик особистості сприяє сприятливому іміджу молоді людини, впливає на можливість успішної реалізації себе в сучасному суспільстві.

Підготовка інноваційно-активних менеджерів не може базуватися тільки на традиційній концепції навчання і вимагає формування у студентів стійких творчих і дослідницьких навичок, вміння інтерпретувати інформацію і вирішувати проблеми. Формування даних якостей можливо тільки при організації спеціальної педагогічної середовища, що імітує майбутню професійну діяльність. Практичне освоєння професії студенту краще починати ще під час навчання, можливо, на останніх курсах і в режимі неповної зайнятості. Прийом складання індивідуального плану розвитку дозволяє підтримати і посилити мотивацію студентів на навчання і визначити необхідні і достатні заходи, що забезпечують розвиток потрібних професійних навичок.

Формування особистості фахівця, що володіє знаннями і вміннями, стійкою мотиваційною сферою, психологічними і соціальними якостями, є кінцевою метою навчання. Зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, диктують соціальне замовлення на фахівця вищої ланки в галузі менеджменту, відповідного вимогам суспільства, тому при проєктуванні процесу навчання студентів-менеджерів необхідно враховувати цілі, інтереси і потреби в навчальній і професійній діяльності самих студентів.

Сторітеллінг (storytelling) міцно зарекомендував себе в якості хорошого стимулу до навчання і подальшого кар'єрного зростання випускників вузу, бо має сильний вплив на студентів, так як дозволяють відчувати: «і я так можу». Storytelling-неформальний метод навчання персоналу. Докладні розповіді про минулі дії керівництва, взаємодії співробітників або про якісь події, які зазвичай передаються в організації неофіційно. Під історією розуміється будь-яке сюжетно пов'язане оповідання, яке є вираженням певного принципу або цінності компанії. Історія-це носій і передавач корпоративних знань. Метод був винайдений і успішно випробуваний на особистому досвіді Девіда Армстронга, глави міжнародної компанії Armstrong International. Свою концепцію Армстронг виклав у книзі MBSA: Managing by Storying Around. Розробляючи свій метод, Девід Армстронг врахував відомий психологічний фактор: історії більш виразні, захоплюючі, цікаві і легше асоціюються з особистим досвідом, ніж правила або директиви. Вони краще запам'ятовуються, їм надають більше значення, і їх вплив на поведінку людей виявляється сильнішим [3].

Таким чином, необхідність і актуальність власного маркетинг-менеджменту для студента вузу можна вважати стратегічною цінністю, яка, поряд з орієнтацією на власні сили і підприємливістю, сприяє подоланню індивідуального психологічного бар'єру пригніченості, песимізму, невизначеності в життєвій перспективі, упорядковує всю систему життєдіяльності в умовах переходу до нових ринкових відносин і, як результат, допомагає студенту знайти свій шлях; допомогти в цьому може, в першу чергу, вища школа.

Список використаних джерел:

1. Управление организацией: энциклопедический словарь / А.Г. Поршневу, А.Я. Кибанов, В.Н. Гунин. Москва: издат. дом "Инфра-М", 2001. 822 с.
2. «Планета HR» на новой орбите. URL: <http://planetahr.ru/publication/2959> (дата звернення: 01.04.2020).
3. Выберите продукты и услуги на рынке HR и T&D! <http://www.trainings.ru/library/dictionary/storytelling> (дата звернення: 01.04.2020).

Клочко О. В., д.пед.н., доцент

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Федорець В.М., к.м.н.

Комунальний вищий навчальний заклад
«Вінницька академія неперервної освіти», м. Вінниця

ІНТЕГРАТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МАЄВТИЧНО-ДІАЛОГІЧНИХ АНТРОПОПРАКТИК ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Формування здоров'язбережувальної компетентності є однією з основних важливих складових підготовки вчителя фізичної культури. Його професійна діяльність пов'язана зі збереженням здоров'я учнів за допомогою використання в освітньому процесі здоров'язбережувальних технологій та, відповідно, наукової організації праці на основі системи знань та практичного досвіду зі збереження та зміцнення здоров'я людини.

У даному контексті застосування антропопрактик у поєднанні з цифровими технологіями розглядаємо з точки зору орієнтації на людську реальність у духовно-душевно тілесних вимірах, становлення людини як суб'єкта власного життя, як особистості [1]. Застосування діалого-маєвтичних антропопрактик вчителем фізичної культури спрямовані на допомогу учневі самостійно розкрити в собі ті чи інші спортивні таланти, відпрацьовувати техніку рухів, удосконалювати спортивну техніку, регулювати обсяг та інтенсивність фізичного навантаження відповідно до стану здоров'я, й ін. Такий діалог може бути варіативним, метафоричним, практично орієнтованим, комбінованим й ін. Він може бути поданий у різних формах – вербально та невербально через різні рухи тіла, тактильно, акустично, графічно, темпорально й ін. [2; 3, с. 185-186].

На сьогодні існує широкий діапазон цифрових технологій, що можуть бути використані з метою інтегративного поєднання маєвтично-діалогічних антропопрактик для розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів фізичної культури. З цією метою можна використовувати різні цифрові технології як окремо, так і у поєднанні: технології обробки текстових, табличних, графічних даних; технології баз даних; аудіо, відео, мультимедіа,

гіпермедіа технології, зокрема, ігрові технології, технології віртуальної та доповненої реальності; мережеві технології; технології робототехніки й ін. Характеристики представлених технологій детально описані багатьма науковцями.

Проаналізуємо можливості застосування технології доповненої реальності (Augmented Reality) для забезпечення маєвтично-діалогічних антропопрактик. Використання технології доповненої реальності у спорті не є новим. Наприклад, накладання на відео-трансляції у реальному часі різних зображень, віртуальних ліній траєкторії, тощо. Проте, на сьогоднішній день, спостерігаємо революційний прорив інноваційних методів інтеграції цієї технології в усі аспекти спортивної галузі, про що свідчать численні реальні впровадження та дослідження науковців.

Охарактеризуємо декілька напрямів використання доповненої реальності з метою забезпечення маєвтично-діалогічних антропопрактик для розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів фізичної культури:

1. Під час перегляду спортивних змагань на відео або відвідування стадіону. Наприклад, накладання контенту з коментарями у реальному часі або записі про даний вид спорту або гравців команди, зокрема, з використанням технології розпізнавання обличчя й ін. (рис. 1).

Рисунок 1 – Використання доповненої реальності для отримання контенту з коментарями про гравців команди [4]

2. Перегляд матчів та тренувань під час навчання у записі. Тут, наприклад можливе накладання на відео коментарів, дискусій, графічних зображень, графічного аналізу, наприклад відображення траєкторій й ін.

3. Для тренувань та занять спортом, реабілітації, інклюзії. Наприклад аналіз даних про окремі етапи тренувань, відображення сильних та слабких сторін учнів у даному процесі, накладання навчального відео, графіки, коментарів, реалістичних 3D-симуляцій, організація дискусій в реальному часі, оцінка тренувального сеансу, тощо (рис. 2).

4. Для розробки навчальних відео з використанням доповненої реальності: накладання коментарів про окремі етапи тренувань, моніторинг

функціонування окремих систем організму під час відповідних фізичних навантажень, графічний аналіз, дискусії, відображення траєкторій ін.

5. Освітнього маркетингу. Наприклад, реклама закладу освіти, посилання на власні навчальні курси та тренування, сторінки сайти, програми, також посилання на інші сторінки науковців, тренерів, спортсменів, клубів, тощо.

6. Техноспорт. Поєднання доповненої реальності та фізичного руху гравця, наприклад, змагання з використанням віртуального спортивного знаряддя (таке застосування на відміну від реальних змагань є менш травматичним).

7. Симуляція спортивних змагань: проведення змагань та тренувань, графічний аналіз, дискусії, довідки, коментарі, тощо.

Застосування доповненої реальності підвищує мотивацію вчителів фізичної культури до оволодіння комплексом професійних знань, сприяє гуманізації освітнього процесу, розвиває інтелектуальну, емоційно-вольову сфери, формуванню критичного мислення, накопиченню практичного досвіду, становленню як суб'єкта власного життя, як особистості, розкриттю спортивних талантів, удосконаленню спортивної техніки, регулюванню обсягу та інтенсивності фізичного навантаження відповідно до стану здоров'я й ін. Враховуючи всі переваги даної технології, зазначимо, що вона не може повною мірою замінити традиційні технології організації навчального процесу та буде найбільш ефективною у поєднанні з ними.

Рисунок 2 – Використання доповненої реальності для аналізу даних про окремі етапи тренувань [4]

Підводячи підсумок, можемо сказати, що доповнена реальність – одна з найкращих технологій, яка надає широкий спектр можливостей для розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів фізичної культури, зокрема, для реалізації з цією метою маєвтично-діалогічних антропопрактик.

Список використаних джерел:

1. Слободчиков В. И., Исаев Е. И. Психология развития человека: развитие субъективной реальности в онтогенезе : учеб. пособие. Москва : Изд-во ПСТГУ, 2013. 400 с.
2. Булатов М. Майєвтика. *Філософський енциклопедичний словник* / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України ; Абрис, 2002. С. 354. 742 с.
3. Хміль Ф. І. Ділове спілкування : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : «Академія», 2004. 280 с.
4. Kumar S. 6 Ways Augmented Reality Is Disrupting The Sports Industry : Augrealitypedia. URL: <https://www.augrealitypedia.com/augmented-reality-sports/#arsportstraining> (date of appeal: 20.04.2020).

Радзіховська Л.М., к.пед.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця
Радзіховський Д.Ю., здобувач вищої освіти
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

РОЛЬ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ В ПОДОЛАННІ КОРУПЦІЇ У ЗВО

Нині корупція у ВНЗ є однією з найгостріших проблем сучасної вищої освіти України. Традиційні методи боротьби з корупцією у цій сфері є неефективними. «Молоді люди, які пройшли крізь корумповану систему освіти, у подальшому будуть користуватися принципами корупції у своєму житті, вважатимуть їх нормальними засобами вирішення справ, навчатимуть цьому своїх дітей, тим самим створюючи своєрідне замкнене коло у державі» [1, с. 47]. Причинами корупції у ВНЗ на державному рівні є недотримання в повному обсязі ряду законів України, зокрема, статей 57, 61 закону "Про освіту", що стосуються середніх посадових окладів науково-педагогічним працівникам вищих навчальних закладів, державного забезпечення бюджетних асигнувань на освіту та фінансування наукових досліджень, програм, проєктів.

У ВНЗ корупцію умовно ділять на три етапи: 1) при вступі; 2) період навчання у ВНЗ; 3) післядипломна освіта, здобуття наукових ступенів і вчених звань. На першому та третьому етапах проблеми вирішуються на рівні країни введенням незалежного зовнішнього оцінювання та шляхом реорганізації Вищої атестаційної комісії (ВАК) в «Департамент атестації кадрів», запровадженням нового порядку затвердження рішень про присвоєння вчених звань. Тоді як другий етап є найбільш неконтрольованим, що безпосередньо пов'язано з неефективністю боротьби з вказаним явищем на рівні самого ВНЗ. Узагальнивши зарубіжний та вітчизняний досвід вирішення вказаної проблеми, ми вважаємо, що головна роль у процесі боротьби з проявами корупції на рівні ВНЗ належить модернізації системи контролю навчальних досягнень майбутніх фахівців шляхом введення автоматизованої системи контролю знань студентів.

З'ясуванню причин, що породжують корупцію у вищій освіті, та методам боротьби з нею присвячено багато праць вітчизняних та російських науковців, згідно з якими головними шляхами подолання вказаної ситуації в системі вищої освіти є: підвищення цінності та якості вищої освіти (І. Гриньова, В. Кіпень, О. Піщуліна,); громадська протидія корупції (О. Гривцова, Б. Довнич, В. Дорошенко, О. Піщуліна, О. Стафорова); посилення відповідальності за корупційну діяльність (В. Герасимчук, І. Мінецька, О. Медведько); приведення системи державного замовлення до потреб ринку (М. Бойкова, О. Длугопольський, А. Жуковська, А. Мелешевич); оптимізація мережі ВНЗ (Є. Галицький, В. Добреньков, М. Левін, К. Чухліб); покращення матеріального забезпечення науково-педагогічних працівників (А. Вронська, І. Гриньова, В. Завіновський); зміни на рівні навчального процесу ВНЗ (Д. Висоцький, А. Войко, Б. Довнич, С. Жидко, Є. Сулима). Саме реалізації цих шляхів стосуються 356 сторінок порад провідних фахівців Міжнародного інституту планування освіти Жака Аллака та М'юріеля Пуассона [2]. Проте дієвих механізмів їх втілення в Україні недостатньо.

Одним із таких механізмів є впровадження в навчальний процес автоматизованої системи контролю знань (АСКЗ).

Методика використання АСКЗ передбачає такі етапи: підготовчий (розробка завдань та тестів); робочий (проведення підсумкового контролю знань із застосуванням попередньо розроблених завдань, або ж вже існуючих типових функцій) та аналіз отриманих результатів. Вихідною продукцією автоматизованої системи є відомість з результатами успішності.

Складовими елементами АСКЗ є [3]:

1. Інформаційне забезпечення – це сукупність єдиної системи класифікації й кодування повідомлень, уніфікованих систем документації, схем інформаційних потоків, що циркулюють в системі, а також методологія побудови баз даних.

2. Технічне забезпечення – комплекс технічних засобів, призначених для роботи інформаційної системи, а також відповідна документація на ці засоби й технологічні процеси.

3. Організаційне забезпечення – сукупність методів і засобів, що регламентують взаємодію працівників з технічними засобами й між собою в процесі розробки й експлуатації інформаційної системи.

4. Програмне забезпечення – сукупність алгоритмів і програм для реалізації цілей і завдань інформаційної системи, а також нормального функціонування комплексу технічних засобів.

Для забезпечити універсальності АСКЗ значну увагу потрібно приділяти вибору програмного забезпечення. Воно в повній мірі повинно сприяти можливості АСКЗ задовольняти такі вимоги:

- економічна доцільність впровадження;
- низькі системні вимоги до технічного забезпечення;
- відкритість системи та доступність для користувачів;
- встановлення паролів доступу, недопущення несанкціонованого доступу до системи;

- мати широкий діапазон застосування (можливість використання для підготовки білетів з різних дисциплін);
- легкість організації оперативного контролю знань у навчальному процесі та зручність у користуванні для викладачів і студентів;
- зручність в управлінні базами тестових завдань і можливість створення тестів різних типів та змісту, з використанням аудіо, відео файлів та формул довільної складності;
- наявність систем збору й обробки статистичної інформації з результатів тестування;
- проводити контроль знань з дотриманням конфіденційності;
- встановлювати часовий контроль над виконанням завдання в цілому або окремих його частин;
- здійснювати оцінку завдань автоматично або вручну в залежності від поставлених цілей;
- мати зручну шкалу оцінювання (може бути будь-якою, в тому числі, 5-бальною, 100-бальною) і виводити результат у відсотках правильних відповідей;
- надавати викладачу можливість залишати коментарі до розв'язання завдань;
- забезпечувати студенту перегляд результатів оцінювання всіх частин білету;
- виконувати оформлення документації з контролю знань та зберігати її у архівах.

Розроблені на сьогоднішній день засоби автоматизованого контролю знань можуть з різним ступенем ефективності застосовуватись у ЗВО.

Впровадження АСКЗ є ефективним та економічним, дозволяє підійти до вирішення задач контролю знань на якісно новому рівні (через максимальну автоматизацію вказаного процесу). Незалежність отриманих при цьому результатів від суб'єктивної оцінки викладача сприяє викоріненню корупції на етапі контролю знань студентів.

Список використаних джерел:

1. Гриньова І. Дослідження корупційних процесів у вищих навчальних закладах України. *Вісник книжкової палати*. 2011. № 11. С. 47-49.
2. Аллак Ж., Пуассон М. Корумпированные школы, корумпированные университеты: Что можно сделать? ЮНЕСКО, 2014. 361 с.
3. Поповський Ю.Б. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічного профілю із застосуванням системи автоматизованого опитування: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.04 / Юрій Борисович Поповський. Хмельницький, 2014. 19с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ТА МЕРЕЖЕВОГО ЕТИКЕТУНА ПРИКЛАДІ СЕРВІСУ ZOOM

Сьогодні в умовах масового переходу на дистанційну освіту особливо гостро постала проблема забезпечення безперервного повноцінного навчального процесу та формування відповідних компетентностей студентів. Налагодження дистанційної освіти потребує використання спеціального освітнього простору, який передбачає використання інформаційних та інтерактивних технологій і забезпечує обмін навчальною інформацією між студентами та викладачами на відстані, а також реалізує систему супроводу й адміністрування навчального процесу.

Організації освітнього процесу у ВНЗ на основі дистанційного навчання потребує високої компетентності викладача, а від студентів – поєднання мобільності, цілеспрямованості, прагнення до самовиховання.

Важливим елементом дистанційного навчання є дистанційний курс. Найпоширенішою формою дистанційного навчання є асинхронна форма. Матеріали, записи лекцій, завдання для навчання викладач заздалегідь готує та розміщує на відповідному ресурсі, а учень уже згідно зі своїми планами та вимогами часу засвоює теми.

Активного розвитку набуває використання навчальних відеоматеріалів, адже вони є потужним дидактичним засобом навчання, який легко інтегрується із сучасними гаджетами та соціальними мережами. Серед численних варіантів записів відеолекцій Л.В. Бондаренко [1] виокремлює, наприклад, формат запису екрану (послідовність попередньо підготовлених матеріалів/слайдів або виконання записів, рисунків на екрані за допомогою спеціальних пристроїв, на зразок графічного планшета, чи програмного забезпечення). Перевагою такого формату є економічність для тих тем, в яких багато технічних труднощів реалізації деяких формул, рисунків; попередня підготовка матеріалу, заготовок; можливість використання заготовок зображень, різних кольорів для виділення. Серед прикладів таких форматів відеолекцій можемо розглядати зйомки розв'язків задач для підготовки до ЗНО, які виконуються від руки на аркуші паперу, скрайбінг-презентації (мова виступаючого ілюструється «на льоту» малюнками на білій дошці. та ін. Серед недоліків такого формату можна виокремити необхідність вироблення певних навичок у викладача (наприклад, вміння малювати посередництвом графічного планшета чи використання програмного забезпечення для скрінкасту чи комп'ютерного скрайбінгу тощо). Студійна зйомка надає можливість використання численних технічних візуальних прийомів (вставки, титри тощо), але в той же час студійна зйомка зазвичай менш емоційна, потребує технічної підготовки, займає багато часу.

Якщо враховувати тематику та мету лекції, власний стиль викладача, то вибір формату відеолекцій, за сценарієм та педагогічним задумом залежить від

того, в яких випадках необхідно підібрати більш яскраву наочність, а в яких достатньо буде формату «talkinghead».

Дистанційне навчання має створювати можливості організації сучасного навчального процесу на рівні денного з усіма атрибутами, які характеризують даний процес як навчальний. Тобто можливість отримати в разі необхідності пояснення, роз'яснення викладачем навчального матеріалу, спілкування з викладачем і студентів між собою впродовж усього періоду навчання.

Для цього ефективним буде використання синхронного, «дистанційного онлайн-навчання», – це форма навчання на кшталт звичного очного навчання, коли курс викладається реальним групам у реальному часі реальним викладачем, який забезпечує діалог і постійну підтримку. Різниця полягає в тому, що студенти та викладач взаємодіють на відстані.

Дуже зручним методом донесення навчального матеріалу, що включає в себе також перевірку знань, є чат-конференції. Чат-конференція використовується для дискусій, обговорення проблемних питань та проблемних тем [2]. Змішана форма навчання передбачає, що до елемента асинхронної подачі матеріалу додається елемент комунікацій на зразок форуму. В цій системі студенти та викладачі спілкуються між собою з деякими паузами, обговорюючи питання теми.

До основних переваг дистанційного навчання віднесемо: 100% включення в предмет, який вивчається і при наявності навичок самонавчання отримання більше знань; навчаючись в реальному режимі часу студенти мають доступ до матеріалу і за рахунок засобів мультимедіа підвищується їх мотивація та інтерес до навчання; пошук інформації в мережі Інтернеті призводить до кращого засвоєння предмету через можливість охопити більше джерел інформації та отримання новин першими. Крім того, до переваг дистанційного навчання можна віднести й такі характерні риси як гнучкість, модульність, технологічність, відновлення ролі педагога, підвищення мотивації й самоорганізації студентів. Навчання при цьому стає інтерактивним, зростає значення самостійної роботи, підсилюється інтенсивність навчального процесу.

Серед недоліків варто відмітити наступні: дистанційне навчання стає можливим тільки за бажання та певній відповідальності перед самим собою; для окремих дисциплін чи тем така форма навчання може бути непридатною через її технічність чи необхідність більше працювати творчо тощо (наприклад, фізкультура, інженерна графіка); часто виникає розрив між теоретичним навчанням і практичною діяльністю відповідної спеціальності; при використанні окремих он-лайн форматів виникає проблема ідентифікації студентів, перевірки присутності; підсумкове тестування чи опитування (екзамен), повинне бути тільки очними, що суттєво знижує імовірність списати.

Тим не менш, технології дистанційного навчання дозволяють здійснювати навчання на відстані, при цьому не тільки не втрачаючи якість навчання, а навпаки підвищуючи його за рахунок індивідуалізації, активних методів навчання, двосторонньої взаємодії викладача та студента. Використання інтернет технологій і дистанційного навчання відкриває нові можливості.

Крім того, майбутнє освіти за використанням доповненої (AR) та віртуальної реальності (VR), що уже активно використовується у світі. Одним з таких додатків, який може продемонструвати як працює доповнена реальність (AR) Futurio.

Як засвідчила практика, однією із найбільш зручних та ефективних форм проведення он-лайн занять є телеконференція, яка забезпечує процес використання електронних каналів зв'язку для організації спілкування між групами учасників. У кожній конференції є координатор, який стежить за тим, щоб не порушувалася тематика конференції, етикет. Важливо перед початком занять встановити певні правила мережевого етикету, щоб заздалегідь попередити зайві організаційні питання (відволікаючі фактори, запитання не за темою, надто розгорнуті відповіді чи повтори незрозумілих моментів).

Мережевий етикет – делікатна тема, тому дуже важливо налагодити з групою відкритий діалог, щоб студенти почувалися комфортно і безпечно, водночас. Не менш важливо усвідомити значення конфіденційності та чіткого розуміння: усе, що ви робите, залишає слід – обмінюватися інформацією потрібно розумно, адекватно поводити себе в мережі у нестандартних ситуаціях, встановити власні межі між публічною та приватною інформацією.

Особливої популярності у зв'язку з введенням карантину і переходом більшості користувачів на віддалений режим роботи набув сервіс Zoom. Лише за березень щоденний трафік Zoom зріс на 535%. Як повідомляється на сайті компанії ESET, за останні три місяці кількість щоденних користувачів сервісу Zoom зросла з 10 до 200 мільйонів осіб[4], [5]. Експерти в галузі кіберзахисту дослідили, чи безпечно використовувати для проведення відеоконференцій додаток Zoom.

Так, дослідники виявили, що Zoom насправді не використовує наскрізне (end-to-end) шифрування. Це означає, що сама компанія може мати доступ до змісту ваших розмов. При цьому Zoom використовує TLS-шифрування, тобто зловмисник, просто приєднавшись до вашого WiFi, і навіть ваш інтернет-провайдер не можуть прослуховувати ваші розмови у Zoom.

Найпоширеніша загроза під час використання Zoom – так званий «Zoombombing», коли до вашої онлайн-зустрічі приєднується стороння людина, часто із суто хуліганських мотивів.

Ви можете налаштувати додаткові опції для захисту. Приміром, модератор конференції має можливість підтвердити чи заборонити додавання до розмови нового користувача. Функція «Зал очікування» допомагає організатору контролювати, хто приходить і йде. Крім того, можна вимкнути мікрофони для всіх учасників на вході в конференцію — це дозволить уникнути неочікуваних «звукових» сюрпризів. Можна й узагалі закрити зустріч так, щоб нові учасники не могли до неї доєднатися в процесі.

Для того, щоб додатково убезпечити свої відеоконференції, IT-експерти рекомендують використання функції захисту відеоконференцій паролем, застосовувати обмеження доступу до екрану, використовувати актуальну версію програми і регулярно встановлювати оновлення, які можуть містити важливі виправлення вразливостей безпеки. Також в компанії ESET радять

відмовитися від поширення посилань або ID конференцій в соціальних мережах, а також використовувати ID для приєднання до конференції, оскільки з ростом популярності Zoom, збільшилася і кількість зловмисників, які під виглядом посилань на конференції поширюють фішингові посилання.

Для вебінарів, лекцій, робочих нарад, не супертаємних розмов Zoom цілком прийнятний.

Для організації дійсно ефективного навчального процесу необхідна систематичне удосконалення видів дистанційного навчання. Враховуючи можливість передачі практично будь-яких видів інформації, простоту і швидкість спілкування, природність процесу спілкування відеоконференції можна вважати найбільш ефективною технологією організації системи дистанційної освіти. Впровадження у практику навчання студентів у ВНЗ технологій дистанційної освіти надає можливість формування системи безперервного процесу навчання, а підвищення його ефективності потребує створення єдиного інформаційного простору.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Л.В. Формати відеолекцій: ключові особливості, фактори вибору. *Відкрита та дистанційна освіта: від теорії до практики*: III Всеукр. електронної наук.-практ. конф., 27 вересня 2018 р. [ред. кол.: Л. Л. Ляхоцька (голов. ред.), С. П. Касьян, С.В. Антошук, Т.І. Сябрук]. Київ: ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, 2018. URL: http://lib.iitta.gov.ua/712803/1/3_27_09_2018.pdf (дата звернення: 20.04.2020).

2. Самойленко О.М. Теоретичні основи використання технологій дистанційного навчання при підготовці майбутніх вчителів математики у ВНЗ. *Впровадження електронного навчання в освітній процес: концепції, проблеми, рішення*: зб. матер. Міжнар. конф. Тернопіль, 2010. <http://conf.fizmat.tnpu.edu.ua/?p=447> (дата звернення: 20.04.2020).

3. Ібрагімов І.М. Інформаційні технології та засоби дистанційного навчання. М.: Академія, 2007.

4. Гончарова К. Додаток Zoom набуває популярності під час карантину: що не так з безпекою сервісу. URL: <https://ms.detector.media/it-kompanii/post/24450/2020-04-06-dodatok-zoom-nabuvae-populyarnosti-pid-chas-karantinu-shcho-ne-tak-z-bezpekoju-servisu/> (дата звернення: 20.04.2020).

5. IT-фахівці розповіли, чи безпечно використовувати додаток Zoom для проведення відеоконференцій. URL: <https://www.unian.ua/science/10950311-it-fahivci-rozpovili-chi-bezpechno-vikoristovuvati-dodatok-zoom-dlya-provedennya-videokonferenci.html> (дата звернення: 20.04.2020).

Бабчинська О.І., к.геогр.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Євроінтеграційні процеси в освітянському просторі України обумовлюють активізацію інноваційних тенденцій відповідності стандартам якості вищої освіти закордоном. Цим пояснюється необхідність реформування усіх ланок освіти й вищої, зокрема. На конкурентоспроможність українських фахівців вітчизняного та європейського ринків праці відчутно впливає якість підготовки професійних кадрів у вищій школі та відповідність дипломів європейським стандартам.

Якісна зміна системи вищої освіти вимагає розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, що сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої будуть науково-педагогічні і наукові працівники та здобувачі освіти

Важливою складовою державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності у Законі України «Про освіту» визначено академічну доброчесність. Цей закон прийнятий Парламентом України 5 вересня 2017 р. Згідно статті 42, академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Для науково-педагогічних працівників отримання академічної доброчесності передбачає: посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Доброчесність в сучасному цивілізованому світі є тим наріжним каменем, який складає фундамент внутрішньої гармонії людини, стійкість її характеру та послідовність морального образу. Вища освіта через навчання і дослідження фактично скріплює цей фундамент елементами академічної доброчесності, які покликані виховувати інтелектуальну гідність і повагу до різноманіття думок та ідей, реалізуючи тим самим свою соціальну місію [2].

Академічна доброчесність означає, що в процесі навчання чи досліджень, студенти, викладачі та науковці керуються, передусім, принципами чесності, чесною працею та навчання. Неприйнятним є плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань. Нажаль, на сьогодні, виходячи із міжнародного дослідження студентів економічного і бізнес-профілю, яке базувалось на опитуванні респондентів з багатьох куточків світу, у тому числі з України, було показано, що випадки академічного шахрайства все-таки зустрічаються в нашій країні.

Потрібно наголосити, що академічна доброчесність стосується не лише якості освіти – вона напряму впливає на те, яких громадян виховує система вищої освіти в країні, які цінності закладаються під час навчання у ЗВО та яким є «секрет успіху» в суспільстві. Чи це важка і наполеглива праця, яка допомагає досягати успіхів як окремій людині, так і країні в цілому, чи це обман, шахрайство та сумнівна спритність, які потім стають нормами суспільних відносин і тягнуть країну на дно.

Дотримання академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Базовими принципами академічної доброчесності (за українським законодавством) є:

- самостійне виконання навчальних завдань та проведення наукових досліджень;
- посилення на джерела використаної інформації;
- дотримання норм законодавства та авторського права;
- надання достовірної інформації про результати навчально-педагогічної та наукової діяльності.

Основним порушенням принципів академічної доброчесності вважається науковий академічний плагіат, який полягає у привласненні отриманих результатів іншою особою і може виражатися в публікації наукових, навчально-методичних та інших текстів під іншим прізвищем без згоди автора та без посилань на першоджерело.

До різновидів плагіату відносять: фабрикацію, обман, списування та хабарництво. Якщо фабрикація полягає у фальсифікації результатів досліджень, обман тлумачать як надання завідомо неправдивої інформації, а списування – як використання без дозволу зовнішнього джерела інформації, то хабарництво – це неправомірною дією з метою отримання матеріальної / нематеріальної вигоди [1]. Іще одним різновидом плагіату є самоплагіат, який визначають як оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих результатів як нових [2].

Проблема порушення принципів академічної доброчесності стоїть надзвичайно гостро в сучасному освітньому та науковому просторі України, адже через непорядність, упереджене оцінювання, зловживання

повноваженнями, порушення морально-етичних норм страждають найбільш уразливі й залежні від влади особистості – і студенти, і викладачі, і науковці. Крім того, кращих освітян і науковців ставлять в нерівні умови – виграє не талант і знання, а буденна посередність. Корупція і хабарництво в українському суспільстві, які досягли захмарних висот, руйнують усі його галузі і зокрема освіту і науку. Вони також формують викривлені соціальні стереотипи та суспільні практики – досягає успіху не найкращий, а найспритніший, що, у свою чергу, призводить до падіння рівня фаховості, гальмування демократичного розвитку суспільства в цілому.

Отже, таке поняття в освіті, як академічна доброчесність – це чесна робота викладача і навчання студента, коли людина у вищій здобуває справжні знання й навички, а не лише диплом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» : проєкт від 30.03.2016. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=58639 (дата звернення: 15.04.2020).
2. Киричок І. В., Павленко Т. Б. Місія вузівської бібліотеки у сприянні академічній доброчесності. URL: <http://conf.nlu.edu.ua/bis-2016/paper/viewFile/3913/600> (дата звернення: 15.04.2020).

Боковець В.В., д.е.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ВИКЛИК СУЧАСНОМУ СВІТУ

В умовах глобалізаційних процесів сучасного суспільства проблема академічної доброчесності набуває дедалі більшого значення. Стрімкий розвиток технологій та вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності полегшують процес використання та поширення інформації, але разом з цим набувають усе більших обертів процеси запозичення, привласнення і використання чужих ідей та думок [1]. Саме тому поглиблення та розширення знань з проблеми академічної доброчесності та впровадження отриманих знань та принципів на практиці є дуже актуальним та важливим завданням сучасного освітньо-наукового простору.

Академічна доброчесність є поняттям загальноприйнятим у розвинутих країнах сучасного світу. З одного боку, його узагальненість дозволяє охопити різні сфери академічного життя, де кожному з учасників відведена його унікальна роль та, відповідно, права, обов'язки та відповідальність. Із іншого боку, така всеохопність може бути загрозою у культурних реаліях, де з тих чи інших причин академічна культура та правила поведінки або ще не сформувалися, або були втраченими чи знищеними. Саме до другого типу можна відносити українську академічну культуру, де внаслідок викривлення

цілей та цінностей освіти загалом та вищої освіти зокрема добре ім'я студента чи науковця, престижність статусу академічної людини (такої, що належить до академічної спільноти), добра репутація поступилися місцем званням і посадам, заради яких ці наукові звання здобуваються [1].

У сучасному вимірі якість є визначальним фактором суспільного розвитку. Зростає значення якості освіти як важливого показника економічного й соціального прогресу суспільства.

Якість вищої освіти України є необхідною умовою розвитку країни. Якість професійної підготовки фахівців є однією з вимог до вітчизняної вищої освіти, що прагне інтеграції у європейський освітній простір. Саме від якості людських ресурсів залежить рівень конкурентоспроможності випускників вишів на ринку праці України та країн ближнього та дальнього зарубіжжя.

Останні роки питання академічної доброчесності є дуже актуальним для України. Адже неприпустимою є ситуація, коли наукові роботи виконуються на замовлення за гроші; коли у наукових текстах перефразовують чужі думки та видаються за власні без посилання на їх справжнього автора; коли метою наукового дослідження є не нове наукове знання, а отримання вченого ступеню; коли в суспільстві такий стан речей сприймається як норма.

Саме тому українська наукова та освітня спільнота все більше звертається до питань академічної доброчесності та впровадження міжнародних академічних стандартів. Американські ради з міжнародної освіти спільно з Міністерством освіти і науки України розпочали Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні.

Нажаль, але в українських університетах прояви нечесності і корупції мають місце, та визнавати їх системними проблемами адміністрації ВНЗ не готові.

Новий закон «Про вищу освіту» заклав основи для університетської автономії, а відповідні підзаконні акти дали змогу університетам впроваджувати академічну, фінансову, кадрову автономію [3]. Цей час є найкращим для того, щоб поєднати впровадження університетської автономії з розвитком академічної доброчесності в українських ВНЗ.

Якісна зміна системи вищої освіти вимагає розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, що сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої будуть науково-педагогічні і наукові працівники та здобувачі освіти [4].

Особи, які навчаються у закладах вищої освіти, зі свого боку, також повинні виконувати вимоги освітньої програми та дотримуватись академічної доброчесності (пункт 3 статті 63 Закону України «Про вищу освіту»).

У Вінницькому торговельно-економічному інституті КНТЕУ в повному обсязі втілюються вимоги заходи у вигляді відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (згідно з пунктом і частиною третьої статті

32 Закону України «Про вищу освіту»). Відповідно до пункту 8 частини другої статті 16 Закону України «Про вищу освіту», яка передбачає забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками нашого інституту, впроваджена ефективна системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Включені заходи щодо реалізації принципів академічної доброчесності та розроблено відповідну нормативно-правову базу. Забезпечується виконання усіх норм статті 42 Закону України «Про освіту». Проєкт SAIUP має важливу практичну цінність академічної доброчесності через широку просвітницьку кампанію, з залученням студентів, співробітників і адміністрації ВНЗ та у співпраці з Міністерством освіти і науки [2,3].

Одним із інструментів дотримання академічної чесності є кодекс честі. Кодекс честі це документ, який встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, що працюють академії.

Отже, питання академічної доброчесності сьогодні має дуже велике значення в освітньому процесі. Кожен, хто має відношення до освітнього закладу, повинен пам'ятати про моральні норми та доброчесність.

Особливістю є те, що наш Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ демонструє академічну доброчесність досить давно. Інститут є взірцем того, як необхідно працювати і створювати таку атмосферу в закладі, щоб і студенти залюбки навчались ті викладачі залюбки працювали на благо нашої країни.

Таким чином можна зробити висновок про те, що академічна доброчесність розуміється світовою спільнотою як база для забезпечення якості освіти, що ґрунтується на таких фундаментальних цінностях: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність. Вона означає, що в процесі наукової діяльності всі учасники повинні керуватися морально-етичними принципами, де немає місця плагіату та різним видам академічного обману.

Так, на сьогоднішній день в Україні, на відміну від здобувачів освіти, серед професорсько-викладацького складу та наукових співробітників проблема плагіату майже відсутня, оскільки кожен розуміє міру відповідальності.

Однак щодо організації навчально-виховного процесу у вітчизняних ВНЗ відсутні жорсткі норми академічної відповідальності, що існують в світі. Нажаль, ні для кого не секрет, що в деяких університетах присутні питання корупції, пов'язані з низькою заробітною платою викладачів, які можуть «закрити очі» на якість письмових робіт та рівень знань студентів, якщо з'являється «спокуса додаткового прибутку».

Поряд з цим, доступність отримання вищої освіти на основі контрактної форми навчання, що характеризується великою кількістю контингенту, часто містить ознаки лояльності викладачів до осіб цієї категорії, а також небажання самих здобувачів набувати необхідних знань, вмінь і навичок з тих чи інших дисциплін, метою яких є тільки отримання диплому. Тому починати зміни потрібно з самих себе, усвідомлюючи принципи академічної доброчесності як

запоруку успіху конкурентоспроможності особистості на світовому рівні, стаючи прикладом для наслідування молоддю.

З цього приводу педагогічний процес у ВНЗ повинен бути зорієнтований на виховання світогляду майбутнього професіонала, який вміє глобально мислити і діяти, є реальним суб'єктом своєї навчальної діяльності, прагне визначати власні освітні потреби, намічати цілі та шляхи їх здійснення на основі моралі, етики та відповідальності перед суспільством за результат власних вчинків.

Список використаних джерел:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6Wa1NoR3g4S1FaWVE/view> (дата звернення: 15.04.2020).

2. Новини проєкту УБА «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек». Українська бібліотечна асоціація. URL: <https://ula.org.ua/news/4010-povunu-proektu-uba-kultura-akademichnoi-dobrochesnosti-rol-bibliotek> (дата звернення: 15.04.2020).

3. Закон України «Про освіту»: проєкт від 30.03.2016. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=58639 (дата звернення: 15.04.2020).

4. Шейко С.О. Академічна доброчесність: виклики сучасності. *Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян* (Республіка Польща, Варшава, 1 – 13.10.2018). Варшава, 2018. С. 64-67.

Іванченко Г.В., к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ У НАУКОВИХ РОБОТАХ СТУДЕНТІВ: СПОСОБИ ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ

Плагіат у сучасному світі набув світової тенденції та широкого розповсюдження в різних сферах суспільного життя: політика, медіа, академічне середовище тощо. На розвиток і поширення різних форм плагіату в академічному середовищі впливають, як відсутність чіткого розуміння та норм інтелектуального запозичення, так і відсутність навичок академічного письма та роботи з інформацією, низький рівень комп'ютерної компетентності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Основними формами плагіату серед студентів закладів вищої освіти є списування, академічний плагіат та нелегітимне отримання оцінок. За даними проведеного Східноукраїнським Фондом соціальних досліджень лише 3% студентів констатують, що не знають або скоріше не знають, що таке плагіат, переважна більшість (93%) студентів зізнаються в тому, що вони

знайомі або скоріше знайомі з тим, що вважається плагіатом. Але ситуація докорінно змінюється щодо практик та визначення плагіату на конкретних прикладах. Переважна більшість студентів (більше ніж 90%) використовує ті чи інші форми плагіату при написанні робіт [1].

Згідно Закону України «Про вищу освіту» «академічним плагіатом визначається оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання» [3].

Багато університетів в Україні та світі мають розроблені власні «Положення про запобігання академічному плагіату», в яких до плагіату відносять: перефразування частин тексту інших авторів зі зміною порядку слів або наслідування структури їхньої аргументації без посилання на джерело; оприлюднення твору, написаного третьою особою на замовлення студента; списування письмових робіт інших студентів; фальсифікація; реплікація; републікація; рерайт; компіляція. Також такі Положення передбачають певну процедуру перевірки студентських робіт перед, проте досить часто вона є не зовсім зрозумілою та неузгодженою.

Багато українських закладів вищої освіти використовують різні програми визначення плагіату, проте жодна з них не сертифікована МОН України. Інколи викладачі, насправді, цим займаються. Науково-педагогічні працівники не завжди використовують програмні засоби для перевірки студентських робіт, досить часто трапляються випадки використання Google або безкоштовних сервісів, що мають істотні обмеження у визначення оригінальності тексту.

Більшу технічну озброєність демонструють студенти, які використовують спеціальні комп'ютерні програми, але, переважно, не для самоперевірки на плагіат, а для перевірки й певної модифікації роботи таким чином, щоб викладач не зміг виявити в ній плагіат. В середньому, якщо унікальність менша 40% або 50% – треба переробляти, але допустимий відсоток ніде не задокументовано, тобто це на розсуд викладача [4].

Серед студентів та науковців поширений плагіат декількох типів: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора)[4].

До основних чинників поширення плагіату в середовищі студентів, на їх думку, можна віднести наступні:

- необхідність виконання великого обсягу письмових робіт протягом навчального семестру/року;
- повторюваність/неактуальність тем письмових робіт /розрив між темами та сучасними/актуальними/цікавими потребами;
- великий обсяг теоретичного матеріалу в письмових роботах;
- відсутність практичного застосування (перспективи застосування) результатів робіт;

- відсутність розуміння необхідності та мети написання письмових робіт (не профільні, не цікаві, застарілі предмети);
- ставлення викладачів до плагіату (нейтральне або відверто толерантне);
- низький рівень професіоналізму, мотивації та зацікавленості викладачів;
- відсутність чітких та універсальних норм щодо оцінки оригінальності текстів, а також її зв'язку з оцінкою письмової роботи[1].

Оригінальність тексту є протилежним до плагіату поняттям, проте безкоштовні сервіси перевірки визначають як плагіат коректно процитовані запозичення. Так, наприклад, сталі словосполучення «Організація об'єднаних націй», «Верховна рада», «Операційний менеджмент» або «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» будуть визначені програмою перевірки як плагіат. Це пояснює існуючу проблему серед студентської молоді як зменшити, приховати, обійти плагіат.

Сьогодні в Інтернет просторі існує велика кількість програм (з оплатою та безкоштовні), які дозволяють визначити оригінальність тексту, проте серед них переважають англійські або російськомовні версії.

Проте використання безкоштовних он-лайн сервісів має певні недоліки, а саме:

- необхідність реєстрації/плати за тривале користування;
- обмежена кількість файлів/аркушів/знаків, що можна перевірити в гостьовому режимі без реєстрації;
- деморежим безкоштовного сеансу;
- значні витрати часу на перевірку роботи.

Отже, з метою зменшення рівня академічного шахрайства серед студентів науково-педагогічним працівникам варто дотримуватись таких правил:

- перед початком написання будь-якої письмової роботи надати студенту чітке завдання та план;
- систематизувати наявну інформацію та інформацію, що потрібно знайти;
- копіювати назву сайту/джерела, з яким працюєте та помічати текст кольором;
- дотримуватись правил цитування та перевіряти посилання.

Крім того, серед студентської молоді через тренінги, круглі столи, майстер-класи, ворк-шопи поширювати чесноти? що мають характеризувати особу, яка належить до академічного середовища

Отже, на зменшення рівня академічного шахрайства впливає: чіткість формулювання вимог та інструкцій щодо студентських робіт, розуміння різниці між правильним і неправильним, а також впевненість студентів тому, що під час перевірки робіт викладачі будуть очікувати на шахрайство. Проте основним контекстним чинником є схвалення та байдужість або засудження різних форм шахрайської поведінки.

Список використаних джерел:

1. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Східноукраїнський Фонд соціальних досліджень.

URL: http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/material.pdf (дата звернення: 20.04.2020).

2. Гужва О.О. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». 2012. URL: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf (дата звернення: 15.04.2020).

3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print> (дата звернення: 15.04.2020).

4. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти. 2017. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930> (дата звернення: 15.04.2020).

Копняк К. В., старший викладач

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ТЕХНОЛОГІЇ ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Академічна доброчесність є важливою засадою діяльності закладів освіти. Одним із видів порушення академічної доброчесності є академічний плагіат. Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» академічний плагіат – це «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства» [1].

У системі управління та забезпечення якості вищої освіти важливе місце посідає функціональна підсистема з ефективного запобігання та виявлення академічного плагіату. Дотримуватись принципів академічної доброчесності мають як науково-педагогічні працівники, так і здобувачі вищої освіти [2].

На рис. 1 представлені види академічного плагіату в наукових роботах.

Науковому керівнику чи рецензенту зазвичай важко визначити плагіат у науковій роботі студента чи колеги без спеціальних засобів. Для цього варто використовувати сучасне програмне забезпечення, адаптоване до різних вхідних умов та видів академічного плагіату.

Для приховування факту плагіату автори можуть вдаватись до заміни символів; рерайтингу; глибокої переробки тексту; додавання власних думок, висновків, прикладів; використання непроіндексованих матеріалів тощо. Саме тому пошук ефективних підходів до виявлення академічного плагіату є актуальним завданням, оскільки на практиці точно не обійтись без використання інформаційних технологій, офлайнних та онлайнних систем для перевірки тексту на плагіат, які реалізують сучасні методи виявлення плагіату (рис. 2).

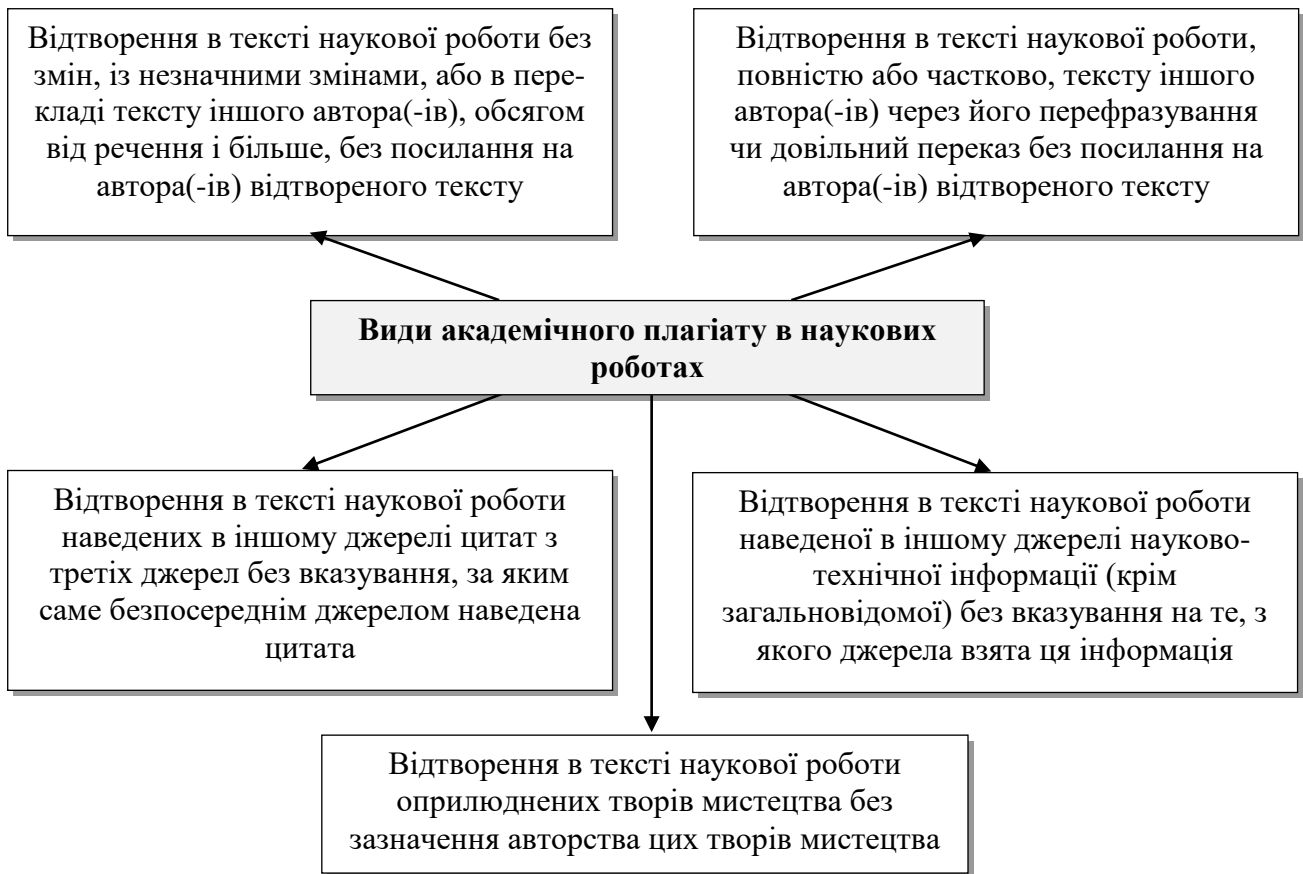

Рисунок 1 – Види академічного плагіату у наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) [3]

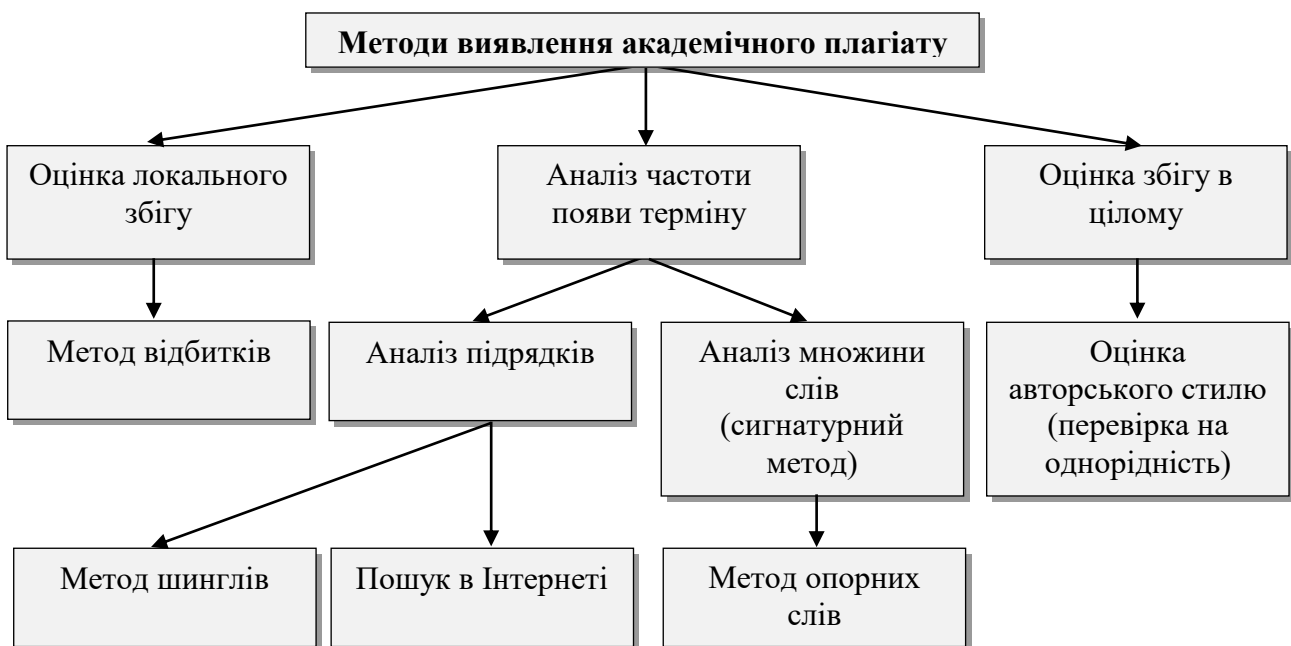

Рисунок 2 – Класичні методи виявлення плагіату [4]

Стислий огляд систем для перевірки тексту на унікальність наведено у табл. 1. Кожна з них має свої переваги і недоліки, а також особливості застосування залежно від контенту, що перевіряється.

Таблиця 1 – Найпоширеніші програми та онлайн-сервіси для перевірки роботи на плагіат

№ п/п	Назва програмного продукту	Доступ до засобу онлайн	Розробник	Примітки
1	AntiPlagiarism.NET	https://antiplagiarism.net/	EcontentLimited	<ol style="list-style-type: none"> 1) Програмний продукт для перевірки тексту на наявність запозичень з різних джерел Інтернету. 2) Комерційне ПЗ. 3) Вартість ~25 \$.
2	AdvegoPlagiatus	https://advego.com/plagiatus/	Біржа контенту Адвего	<ol style="list-style-type: none"> 1) Програма пошуку в Інтернеті часткових або повних копій текстового документа. 2) Безкоштовна програма. 3) Може бути встановлена на ПК. Дозволяється і перевірка онлайн на сайті розробника.
3	CompareSuite	https://soft.mydiv.net/win/download-Compare-Suite.html	AKS-Labs	<ol style="list-style-type: none"> 1) Програма не лише виявляє схожість в текстах, ай порівнює файли і папки. 2) Комерційне ПЗ. 3) Вартість ~ 70 \$.
4	ContentWatch	https://content-watch.ru/text/	Інформ. відсутня	<ol style="list-style-type: none"> 1) Швидка антиплагіат-перевірка онлайн. 2) Умовно безкоштовна програма. 3) Текст довжиною до 10 000 символів. До 3 перевірок на день.
5	eТХТАнтиплагіат	https://www.etxt.biz/antiplagiat/	EcontentLimited	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ще одна програма, яка створена з метою перевірки тексту на показник унікальності. Дуже схожа на першу. 2) Має безкоштовну демоверсію. 3) Обмеження на перевірку онлайн до 5000 символів.
6	PlagiarismDetectorPro (Детектор плагіату)	https://plagiarism-detector.com/c/ua/index.php	SkyLine LLC	<ol style="list-style-type: none"> 1) Програма для пошуку і виявлення плагіату в онлайн та офлайн документах. 2) Має безкоштовну демоверсію, яка потребує встановлення на ПК. 3) Можливість оформлення безкоштовної підписки для навчальних закладів.
7	Unicheck	https://unicheck.com/uk-ua/plagiarism-check-for-k-12-and-higher-education	UKU GroupLtd	<ol style="list-style-type: none"> 1) Онлайн-сервіс пошуку плагіату, який перевіряє текстові документи на наявність запозичених частин тексту з відкритих джерел в Інтернеті чи внутрішньої бази документів користувача (Бібліотеки). 2) Комерційне ПЗ. 3) Можливість інтеграції з усіма основними LMS системами (наприклад, Moodle).

Насамкінець, слід зазначити, що у кожному закладі вищої освіти визначено свої критерії щодо рівня оригінальності тексту. Для науково-педагогічних працівників – це близько 75% і вище, для здобувачів вищої освіти – від 60% [5]. Проте досягти і такого рівня оригінальності тексту досить складно, особливо якщо наукова праця вимагає цитування законодавчої бази. Оригінальність тексту з точки зору людини та комп'ютера сильно відрізняються. Безкоштовні програмні засоби перевірки академічного тексту на наявність плагіату зазвичай не є програмами штучного інтелекту, тому навіть коректно зроблені посилання на першоджерела, правильно оформлені цитати та список використаних джерел відповідно до стандарту, а також усталені словосполучення будуть визначені як плагіат. Отже, після машинної перевірки наукові роботи мають завжди піддаватись детальному аналізу, використовуючи отриманий відсоток унікальності тексту лише як свого роду орієнтир.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України 2145-VIII від 05.09.2017 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.04.2020).

2. Про вищу освіту: Закон України 1556-VII від 01.07.2014 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.04.2020).

3. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо): Лист МОН України від 15.08.2018 № 1/11-8681. URL: <http://osvita.ua/doc/files/news/616/61647/1-11-8681.pdf> (дата звернення: 19.04.2020).

4. Технологии выявления плагиата. URL: <https://ppt-online.org/91733> (дата звернення: 17.04.2020).

5. Про дотримання академічної доброчесності педагогічними та науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти ВТЕІ КНТЕУ: Положення від 27.11.2017 №11. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/2019/ud/pol/2.pdf> (дата звернення: 19.04.2020).

Корж Н.В., д.е.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВНЗ

Проблема академічної доброчесності для українського наукового суспільства є сьогодні однією з найактуальніших, бо стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності призводить до безконтрольного і безвідповідального використання чужих думок, видаючи їх за свої. Поняття академічної

доброчесності в Україні почало використовуватися у 2009 році за результатами аналізу фахівців Інституту освітньої аналітики Міністерства освіти і науки України [5].

Згідно закону України «Про освіту» (ст.42) «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [3].

Академічна доброчесність є основою мети університету, яка полягає в підвищенні якості освіти, іміджу вишу, а також у формуванні моральних принципів громадян країни. Вона стосується насамперед обміну ідеями, розробки та впровадження новітніх технологій та нових знань, а це вимагає довіри між педагогами та студентами [2].

Поведінка людей, які обманюють, може бути пояснена етичним самовизначенням кожної людини, мотивацією яка їх утримує від того, що вони роблять щось нечесно або як вони бачать самі навчальний досвід. Коли деякі студенти стають фіксованими з найближчої мети: отримати ступінь або отримати хорошу роботу після закінчення навчання, вони можуть втратити оцінку вартості освіти та як вона може їм допомогти [1].

Уникнення академічної нечесної поведінки (плагіат, підтасовування, фальсифікація тощо) часто наводять як шлях просування академічної доброчесності. Але коли увага зосереджена на негативній поведінці, де цілість відсутня, розмови про доброчесність зосереджені на підозрі, а не на довірі, повазі один до одного.

Академічна доброчесність містить наступні складові чесність, довіру, справедливість, повагу, відповідальність та мужність [4].

Чесність – це щирість. Всі інші стовпи академічної цілісності мають певну основу в чесності. Педагоги роблять чесні підсумки індивідуальних здібностей студентів, справедливо представляють їх зусилля. Подолання академічної нечесності перш за все потребує звернення до гідності людини, до її самоповаги та поваги до інших [1].

Довіра до інших людей поліпшує робочі стосунки, тому що довіра встановлюється в колективі, в якій всі члени виконують краще свою роботу, де структура та політика є справедливими, тому і всі будуть поводитися справедливо. Чим вищий рівень взаємоповаги, чесності та довіри у колективі, тим краще людина здатна вирішити свої завдання [2].

Справедливість йде рука об руку з довірою. Це неупереджене, однакове ставлення до всіх учасників освітнього процесу, позбавлене дискримінації та нечесності. Кожна людина повинна вірити, що до неї ставляться справедливо й оцінюють її за тими ж стандартами, що й всіх інших в колективі. Наприклад, студент може цілком довіряти, що професори оцінять гідно та справедливо його роботу, а не на користь того чи іншого студента.

Повага один до одного дозволяє висловлювати окремі точки зору та думки. Заняття проводяться у формі дискусії, рольових ігор, де студенти демонструють повагу, слухаючи іншу точку, уявляють себе на чиемусь місці, а викладачі

демонструють повагу, слухаючи ідеї студентів та забезпечуючи повні та чесні відгуки [4].

Відповідальність означає визнання особистих обов'язків та підзвітності у щоденних діях. Кожен особисто інвестується в цілеспрямовану роботу та заохочує інших до вчинення цілісності. Академічна доброчесність починається з особистостей і позитивно впливає на весь колектив.

Списування серед студентів та обман на іспитах не є новим проявом недоброчесності. Новим є те, як студенти роблять це – вони більше не пишуть відповідь на шпаргалках або на своїй руці. Нові технології перетворили обман в шахрайство, а для зупинення його потрібні розумні та всеосяжні рішення.

Наприклад, високотехнологічні пристрої, які полегшують обман, у вигляді годинника, який, як зазвичай, нічого не відображає, але коли ви носите спеціальні окуляри, що продаються разом із годинником, екран стає видимим, і студент зможе побачити будь-який завантажений текст. В епоху інтелектуальних технологій для боротьби з шахрайством вищі навчальні заклади застосовують інноваційні стратегії – від заборони пристроїв, тестування приміщень до відбору і глушіння радіосигналів [4].

Студенти повинні розуміти свої права та обов'язки, приймати обґрунтовані рішення та бути відповідальними за ці рішення. Зусилля та недоброчесні досягнення деяких студентів, послаблює репутацію університету та загрожує цілісності широкої наукової спільноти. Академічна неправомірна поведінка повинна бути досліджена та вирішена університетом, включаючи дисциплінарну відповідальність відповідно до принципів академічної доброчесності.

Отже, поширення принципів академічної доброчесності полягає у створенні культури на основі чесності, справедливості, доброчесності та впровадженні етичного кодексу в просвітницьку діяльність.

Великі надії дає впровадження і реалізація Закону України (2017 р.) де було запроваджено принцип академічної доброчесності, що трактується як «...сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень» [5].

Основним інструментом стало запровадження ст. 32 п. 3 відповідних цифрових технологій, які дають можливість ідентифікувати наявність та обсяг неправомірно запозиченого чужого матеріалу. У ст. 69 п. 6 введено процедуру обов'язкового оприлюднення тексту дисертації (наукової доповіді) на веб-сайті навчального закладу, у якому створено спецраду, а в ст. 6 п. 6 запроваджено систему дисциплінарних санкцій до навчального закладу, наукового керівника, членів спецрад та офіційних опонентів, що надали позитивні відгуки про наукову роботу, у якій виявлено академічний плагіат [5]. Але до цього часу на законодавчому рівні досі не врегульовано авторські права і законність перевірок, які проводяться з використанням безкоштовних програм. Відповідальними за перевірку текстів робіт у більшості проаналізованих ВНЗ, як правило, виступають наукові керівники та кафедри, а це є вкрай не вірним,

оскільки, кількість затраченого часу перевищує ліміт передбачений навчальним навантаженням викладача [3].

Найпоширенішими методами приховування плагіату є: використання прихованих символів, заміна символів у слові латиницею, нерівномірне розміщення запозиченого тексту в роботі, стилістична неоднорідність дослідження, написання роботи складною мовою та заміна слів синонімами, маніпуляція цитатами, переклад. Відзначимо, що для боротьби з плагіатом існує значна кількість програмних засобів, а програми для антиплагіатної експертизи (AntiPlagiarism.NET, Etxt antiplagiat, StrikePlagiarism, text.ru (підтримує укр. мову), Advego Plagiatus (підтримує укр. мову), тощо).

На завершення необхідно додати, що для того щоб викоринити цю проблему з університетів, потрібен комплексний підхід. Крім програмного забезпечення виявлення плагіату в університетах необхідно сформувати загальні принципи і правила поведінки учасників науково-видавничого процесу, врегулювати взаємини між всіма учасниками науково-видавничого процесу з метою забезпечення високої якості наукових публікацій, підтримка ініціатив в освіті науково-видавничого співтовариства, в області етики наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 169 с.

2. Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України / Інститут освітньої аналітики. Київ, 2019. 42 с.

3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 13.04.2020).

4. Фініков Т. Академічна доброчесність : глобальний контекст та національна потреба. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2018. С. 9-36.

5. Левашова О.Л. Складові «Академічної доброчесності». *Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян* (Республіка Польща, Варшава, 1 – 13.10.2018). Варшава, 2018. С. 64-67.

ФУНДАМЕНТ ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ – АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Категорія академічної доброчесності є всеохоплюючою. Вона стосується не лише загальної корпоративної культури університету, внутрішньої культури студента, а також включає в себе духовні засади, етичні і моральні принципи. В теперішній час проблема «Академічної доброчесності» є досить актуальною. Вона включає в себе духовні засади, етичні та моральні принципи, якими повинні керуватися усі учасники академічного середовища під час здійснення освітнього процесу. В освітньому процесі доброчесність стосується студентів, викладачів та адміністративних працівників. У Законі України «Про вищу освіту» прописано, що одним з основних завдань є удосконалення правових механізмів реалізації конституційного права громадян на рівний доступ до якісної освіти на всіх рівнях, створення умов для освіти упродовж життя [1].

У сучасному світі доброчесність складає фундамент внутрішньої гармонії людини, стійкість її характеру та послідовність морального образу. Вища освіта підкріплює цей фундамент елементами академічної доброчесності, які виховують інтелектуальну гідність і повагу до різноманіття думок та ідей, реалізуючи тим самим свою соціальну місію. Академічна доброчесність означає, що в процесі навчання, студенти та науково-педагогічні працівники керуються принципами чесності, чесною праці та навчання. У вищій освіті неприйнятним є плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань.

Академічна доброчесність – це не тільки якість освіти. Вона впливає на те, яких громадян виховує система вищої освіти в країні, які цінності закладаються під час навчання у ВНЗ. Питання в тому, що чи це є важка і наполеглива праця, яка допомагає досягти успіхів як окремій людині, так і країні в цілому, чи це обман, шахрайство та сумнівна спритність, які потім стають нормами суспільних відносин.

Для здобувачів вищої освіти дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання практичних індивідуальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів засвоєння навчального курсу; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної практики.

Для науково-педагогічних працівників важливим є посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати досліджень та власну науково-педагогічну діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; дотримання загальноприйнятих етичних норм; дотримання норм Конституції і законів України.

У сучасній міжнародній вищій освіті нагромаджено багатий досвід боротьби академічною не доброчесністю, який потенційно можна використовувати й в українській вищій школі.

В сучасному освітньому та науковому просторі України проблема порушення принципів академічної доброчесності стоїть надзвичайно гостро через непорядність, упереджене оцінювання, зловживання повноваженнями, порушення морально-етичних норм. Корупція і хабарництво в українському суспільстві руйнують усі його галузі і зокрема освіту і науку. Вони також формують викривлені соціальні стереотипи та суспільні практики – досягає успіху не найкращий, а найспритніший, що, у свою чергу, призводить до падіння рівня фаховості, гальмування демократичного розвитку суспільства в цілому. Враховуючи наміри України про входження до ЄС, актуальним питаннями в українській освіті є дотримання принципів академічної доброчесності. Значна кількість українських університетів розробляють і затверджують власні «Етичні кодекси», «Положення про запобігання академічного плагіату» та ін. Не відстає від сучасності й Вінницький торговельно-економічний інститут, у якому також ухвалений «Етичний кодекс» [2], де закріплено етичні принципи, якими мають керуватися її члени: академічна свобода та академічна доброчесність.

В умовах сьогодення, в українських університетах встановленні жорсткі вимоги до виявлення плагіату. Перевірці підлягають випускні кваліфікаційні роботи, наукові статті, тези конференцій. І це правильно, так як академічна доброчесність формує свідомість та відповідальне ставлення до написання якісних наукових робіт. Таким чином, саме академічна доброчесність робить цінним результат роботи, тому що чим більше людина зосереджена на завданні, аналізі проблеми, відчуває свою відповідальність, тим більше вона отримує свій авторський результат, який обов'язково буде успішний.

Академічна доброчесність насамперед потребує звернення до гідності людини, до її поваги до інших. Чим вищий рівень взаємоповаги, чесності та довіри у спільноті, тим якісніше людина здатна вирішити свої завдання і усвідомити, що слід починати з себе.

Отже, таке поняття в освіті, як академічна доброчесність - це чесна робота викладача і навчання студента, коли людина у виші здобуває справжні знання й навички, а не лише диплом. Отже, концепція академічної доброчесності в цивілізованому світі – це дієвий інструмент забезпечення і посилення якості вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України 01.07.2014 (зі змінами та доповненнями) №1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 08.04.2020).

2. Етичний кодекс здобувача вищої освіти Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету. URL: <http://www.vtei.com.ua/images/RSS/kodeks.pdf> (дата звернення: 08.04.2020).

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА БАЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І СИСТЕМ

В контексті поступального руху України до європейських цінностей і стандартів все більшої актуальності набуває питання забезпечення належної якості освіти, як важливого показника економічного та соціального розвитку суспільства. В свою чергу, це обумовлює необхідність здійснення якісних змін і в системі освіти шляхом розробки нових форм та методів навчання; запровадження етичних цінностей та академічної доброчесності, дотримання якої сприятиме формуванню академічної культури комунікацій між науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти.

Важливість розвитку даного напрямку підкреслюються в ряді нормативних та законодавчих актів [1, 2]. Так у статті 42 Закону України «Про освіту» визначено поняття академічної доброчесності, як сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає [1]:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає [1]:

- самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Ці положення регламентують основи академічної доброчесності.

Порушенням академічної доброчесності вважається академічний плагіат; обман; списування; хабарництво та необ'єктивне оцінювання [1].

Для зменшення частки академічного плагіату на даний час застосовуються різноманітні методи та інструменти, найбільш ефективними з яких є сучасні інформаційні технології, які дозволяють ефективно виявляти дослівне копіювання чужої роботи без належного оформлення цитування. Серед них найбільш відомими є [3,4]:

- AntiPlagiarism.net (доступ до ПЗ: <http://antiplagiarism.net/ru/>).
- AdvegoPlagiatus (доступ до ПЗ: <http://advego.ru/plagiatus/>).
- Cognitive Text Analyzer (доступ до ПЗ: <http://www.cognitivetpg.com/>).
- Compare Suite (доступ до ПЗ: <http://www.comparesuite.ru/>).
- Double Content Finder (DC Finder) (доступ до ПЗ: <http://progidarom.ru/soft/internet/DCFinder.exe>).
- Etxt Антиплагіат (доступ до ПЗ: <https://www.etxt.ru/antiplagiat/>).
- Plagiarism-Detector Personal (доступ до ПЗ: <http://plagiarism-detector.com/>).
- Turnitin (доступ до ПЗ: http://turnitin.com/en_us/).
- Viper (доступ до ПЗ: <http://www.scanmyessay.com/>).
- Unplag (доступ до ПЗ: <https://unplag.com/>).
- Плагиата.НЕТ (доступ до ПЗ: <http://www.mywebs.ru/plagiatanet.html>).

Наведені вище програми надають безкоштовний та зручний сервіс для перевірки наявності плагіату у матеріалах студентських робіт. Деякі з них дозволяють перевірити унікальність не тільки по фразам, але й по словам, наприклад система AdvegoPlagiatus, інші здійснюють перевірку в різних форматах файлів, наприклад <http://antiplagiarism.net>. Загалом, слід відмітити, що вибір інструмента для перевірки на плагіат залежить від багатьох параметрів, зокрема цілей перевірки, об'єму тексту, деталізації результатів тощо і сучасні інформаційні технології і системи успішно справляються з цими завданнями.

Крім перевірки на плагіат, інформаційні системи можуть слугувати в якості альтернативних джерел для дистанційної освіти, а також автоматизованого оцінювання набутих знань. Серед таких систем найбільшого поширення та популярності на даний час набули:

- Prometheus, що є українським громадським проектом масових відкритих онлайн-курсів, головною метою якого є безкоштовне надання онлайн-доступу до курсів університетського рівня всім бажаючим, а також надання можливості публікувати та розповсюджувати такі курси провідним викладачам, університетам та компаніям [5];

- незалежні провайдери освітніх послуг, наприклад LvivITSchool6, що надає ефективні прикладні знання розробникам програмного забезпечення, бізнес-аналітикам, фахівцям в банківській та страховій сфері по роботі з аналітичними інструментами для обробки даних [6];

- сучасні альтернативні осередки післядипломної освіти для викладачів, наприклад «Про.Світ», що дозволяє швидко та якісно, використовуючи конструктори та бібліотеки створювати сайт компанії; лендінгові web-сторінки, Інтернет-магазини; промосторінки заходів; особисті сайти і портфоліо робіт; корпоративні блоги тощо [7];

– програми формування лідерів, наприклад Українська академія лідерства, що є 10-місячною онлайн-програмою особистісного та суспільного розвитку для випускників шкіл[8];

– онлайн-конкурси та олімпіади, які мотивують до покращення рівня знань та дозволяють виявити талановиту молодь, що може потім залучатись до проєктів державного та міжнародного рівня.

Таким чином, на основі вищенаведеного можна відмітити, що на сьогодні академічна доброчесність є базою для підвищення якості освіти, а застосування сучасних інструментів інформаційних технологій і систем дозволить забезпечити прозорість та якість проведення освітнього процесу; зробить його більш ефективним та надасть змогу реалізувати його нові форми.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (із змінами і доповненнями). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58639 (дата звернення: 14.04.2020).

2. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти: Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.17.

3. Добко Т., Турчиновський В. Академічна культура та доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с. С. 37-51.

4. Вергун А. Р., Савенкова Л. В., Чуканова С. О. Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат: інформаційний огляд. Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 36 с.

5. Прометеус. URL: <http://prometheus.org.ua/> (дата звернення: 18.04.2020).

6. Lviv IT School. URL: <http://lits.com.ua/> (дата звернення: 18.04.2020).

7. Про.Світ URL: <http://www.prosvitcenter.org/uk/> (дата звернення: 18.04.2020).

8. УАЛ. URL: <https://www.facebook.com/ualeadershipacademy/> (дата звернення: 18.04.2020).

Електронне видання

Інтерактивний освітній простір ЗВО

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОГО ВЕБІНАРУ**

27 квітня 2020 року

Відповідальний редактор: Ліщинська Л.Б.

Комп'ютерна верстка: Копняк К.В.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 4,94

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
21050, Україна, м. Вінниця, вул. Соборна, 87
E-mail: secretarvtei@ukr.net, тел. (0432)55-04-00